26րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 7052   17 ՄԱՐՏ 1909   ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ   8 ՐԷՊ ԻՒԼ ԷՒՎԷԼ 1327   30 Mars 1909   26me année   N. 7052

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 ՓԱՐԱ   ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ   10 PARAS

ՈՎ Կ'ԻՇԽԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Օսմանեան ամէն քաղաքացի իրաւամբ գիտէ թէ Սահմանադրական Թուրքիոյ գործադիր վերին իշխանութիւնը վարչապետին ձեռքն է, որ Խորհրդարանին մեծամասնութեան վստահութիւնը վայելելուն համար ըստ օրինի ժողովրդական վեհապետութեան ներկայացուցիչը կը համարուի իրաւամբ։

Բայց դժբաղդաբար տեսականօրէն միայն ճիշդ է այս վարկածը, իսկ իրականին մէջ տարբեր ձեռքի մը մէջ կ'երեւի թէ կեդրոնացած է իշխանութիւնը, և ոչ թէ վարչապետ Հիլմի փաշային ձեռքը։ Այս ենթադրութիւնն ընելու կը մղուինք խիստ ցայտուն և պերճաբարբառ իրողութեան մը հանդէպ՝ որ ահաւասիկ։

Ինչպէս բոլոր լրագիրները գրեցին և մենք ալ մեր վերջին յօդուածներէն մէկին խորհրդածութեան նիւթ ըրինք, վարչապետ Հիլմի փաշան յայտարարած էր տեղապահ Տ. Արշարունի Սրբազանին և հայ երեսփոխաններուն թէ զինուորական տուրք բաշխման ցուցակները կը պատրաստուին այժմ գաւառներուն մէջ ոչ որպէսզի ի հաշիւ 1325 տարւոյն գանձումներ ըլլան անմիջապէս, այլ պահեստի գործածութեան համար, որպէսզի գանձումը սկսի երբ Խորհրդարանը մերժէ Քրիստոնեաներէն զինուոր առնելու ծրագիրը, որ մօտերս Խորհրդարանին պիտի ներկայացուի։

Սահմանադրական երկրի մը սահմանադրական վարչապետի մը բերնէն ելած այսպիսի պաշտօնական յայտարարութիւն մը, ուղղուած Հայոց ազգ. ներկայացուցիչ եղող տեղապահ Սրբազանին և Օսմ. Խորհրդարանի հայ անդամներուն՝ ամէն կասկածէ, վերապահութենէ և թերահաւատութեան ենթարկուելէ այնչափ վեր էր, որ և ոչ իսկ վայրկեան մը տարակոյս գոյացաւ անոր անկեղծութեան և ճշմարտութեանը վրայ։

Դժբաղդաբար սակայն իրականութիւնը, ցուրտ, անողոք և չանթահարիչ իրականութիւնը կուգայ վեր ի վայր շրջելու վարչապետ փաշային պաշտօնական յայտարարութեան թողած տպաւորութիւնը, և կը պատճառէ սարսռեցուցիչ յուսախաբութիւն մը։ Որովհետեւ չնայելով թէ տակաւին ոչ զինուորագրութեան ծրագիրը Խորհրդարանին մատուցուած է, ոչ ընդունելու կամ մերժելու որոշում տրուած է, գաւառներու մէկ մասին մէջ արդէն իսկ ի հաշիւ 1325 տարւոյն զինուորական տուրքի գանձումն սկսած է, որուն դէմ պատրիարքական Տ. Տեղապահը ի դիմաց Ազգ. վարչութեան բողոքեց և յիշեցուց վարչապետին իր յայտարարութեանց հակառակ տեղի ունեցող այս իրողութիւնը, մանրամասնելով այն գաւառները՝ ուր կը կատարուի այս տարօրինակ հակասութիւնը։ Այսքան զգացող հակասականութեան մը հանդէպ ի՞նչ ըրաւ վարչապետ փաշան. դեռ յայտնի չեղաւ, միայն գիտցուածն սա է թէ անգամ մը պատասխաներ է տեղապահ Սրբազանին թէ արդարութիւն չէ որ այժմէն կատարուի այդ գանձումը։ Իսկ թէ փութա՞ց հրամաններ արձակել որ դադրեցնեն այդ գանձումը, դեռ չիմացուեցաւ, և եթէ ըրած ըլլար, անշուշտ լրագրաց կը հաղորդուէր։

Այս անհագնապէս ապշեցուցիչ եղելութիւնը ահաւոր երկիւղներ կը ներշնչէ օսմ. ամէն քաղաքացիի, զի կը ցուցնէ թէ վարչապետին յայտարարութիւնը իրողութեան չի համապատասխաներ։ Ուրեմն երկու բաներէն մէկը տեղի կ'ունենայ, կամ վարչապետ Հիլմի փաշան իրողութեան հակառակ յայտարարութիւն ըրած է հայ ազգի ներկայացուցիչ Սրբազանին և կամ իրականին մէջ ինքը չէ որ կ'իշխէ իբրեւ սահմանադրական Թուրքիոյ գործադիր իշխանութեան պետը, այլ ուրիշ մը։ Իսկ թէ ո՞վ է այդ ուրիշը. ահա այդ իսկ է խնդիրը։

Ենթադրել թէ վարչապետը գիտակցաբար սուտ խօսելով խաբեր է Տեղապահ Սրբազանը և հայ երեսփոխանները, վայրկեան մը իսկ չենք ներեր մեզի հաւատալու։ Ենթադրել թէ յանդէտս իրեն գաւառական իշխանութիւնները ինքնաբերաբար ուզած են այդ ապօրէն ու անարդար գանձումներն ընելու, նոյնպէս չենք կրնար մտքէ անգամ անցընել, քաջ գիտնալով թէ գաւառային իշխանութիւնները առանց կեդրոնի հրամանին բան մը չեն ըներ, ո՛ւր կը մնայ զինուորական տուրք գանձել. մինչ ժողովուրդը «զինուոր պիտի տանք» ըսելով կ'ընդդիմանայ և բռնապետական շրջանին պէս անխօս, անբարբառ ստրուկ չէ այլ եւս, նաեւ խորհելով թէ կարելի չէ որ երկրին վարչապետը այնքան անընտել և անտարբեր ու անգէտ ըլլայ իր իրաւասութեանցը՝ որ առանց իր գիտութեան կամ հրամանին այդպիսի ապօրէնութիւն մը տեղի ունենայ, ու ինքը չիմանայ և չարգիլէ։

Հետեւաբար ո՛ր կողմէն որ քննելու ըլլանք, միշտ սա եզրակացութեան կը յանգինք թէ վարչապետէն տարբեր ուրիշ մէկը ըլլալու է որ կ'իշխէ Թուրքիոյ մէջ, եթէ ոչ այսքան բարձրագոյն հակասութիւն չէր կրնար գտնուիլ վարչապետի խօսքին ու կատարուող իրականութեան միջեւ, ինչպէս ի յայտ կուգայ ահա սա զինուորական տուրքի խնդրոյն առթիւ, որուն համար ինքը իբրեւ գործադիր իշխանութեան պետը՝ կը յայտարարէ թէ չպիտի գանձուի, մինչեւ որ Խորհրդարանը որոշումը տայ, մինչդեռ անդին՝ գաւառներուն մէջ արդէն իսկ գանձումը սկսած է։

Հիմա խնդիր է թէ ո՞վ կրնայ ըլլալ այդ ուրիշը, գաղտնի իշխանութիւն բանեցնող այդ ձեռքը, որ յանդէտս վարչապետին և հակառակ անոր հրահանգներուն՝ հրամաններ կ'արձակէ գաւառները և այսքան անել կացութեան մը կը մատնէ գործադիր իշխանութեան պաշտօնական գլուխը։ Եւ որովհետեւ մարգարէ չենք որ գուշակենք, բան մը չենք կրնար ըսել մեր կողմէ, բայց թէ ան որ ինքը վարչապետը իբրեւ իր խօսքին պատիւը ճանչցող մարդ՝ պէտք է գիտնայ թէ ո՞վ է որ իր հրահանգներուն հակառակ հրահանգներ կը ղրկէ գաւառները, զի անհնարին է մեզի հաւատալ թէ գանձումներ ընելու հրամանը ինքը տուած ըլլալով հանդերձ՝ այդպիսի յայտարարութիւններ ըներ մեր Տեղապահ Սրբազանին և Օսմանեան Խորհրդարանի հայ անդամներուն։

Բայց եթէ չկայ տարբեր իշխող մը, այլ ինչպէս տեսականին նոյնպէս իրականին մէջ ինքն է որ կը վարէ գործադիր վերին իշխանութիւնը իբրեւ սահմանադրական վարչապետը, այն ատեն իբրեւ երրորդ մեկնութիւն այսքան ակնյայտնի հակասութեան մը՝ կը փորձուինք ըսելու թէ ո՛չ ինքն է որ կ'իշխէ և ոչ ուրիշ մը, այլ բացարձակ անիշխանութիւնը պարզապէս, որ դարձեալ իրեն պատիւ չի բերեր։ Հետեւաբար իրեն կ'իյնայ վայրկեան մը առաջ դարմանել այն fausse positionը ուր ինկած է ինքը՝ մէկ կողմէ յայտարարելով թէ գանձումը չպիտի ըլլայ մինչեւ որ Խորհրդարանը այն մասին որոշում տայ, և միւս կողմէ իմանալով թէ արդէն գանձումը սկսած է գաւառներուն մէջ. իսկ այդ դարմանին միջոցն է պաշտօնանկ ընել և պատժել առանց կեդրոնի հրամանին գանձում ընել սկսող պաշտօնեաները, եթէ իրօք անկեղծ էր երբ ծանօթ յայտարարութիւնը կ'ընէր Տեղապահ Ս. Հօր և հայ երեսփոխաններուն։ Հակառակ պարագային՝ պիտի ըսուի թէ գիտակցաբար անճիշդ պատասխաններ կուտար անոնց՝ խաղցնելու համար զիրենք և խնդալու անոնց միամտութեանը վրայ որ պարապ յօգնութիւն յանձն առեր էին իրեն դիմելու։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԼԱՐԱԽԱՂԱՑԸ

«Մեր համոզումն է որ Հայ յեղափոխական ույժերը պէտք է ամփոփուին, միանան, ի մի ձուլուին եւ իրարմով զօրանան, — ոչ թէ զիրար չէզոքացնեն, այլ կազմեն ապագայ պահեստի ույժն ու յենարանն Հայ ժողովուրդին, եթէ երբեք ճակատագիրը տարբեր տնօրինութիւն մը ընէ այս բազմաչարչար երկրին համար։»

Շաբաթ, 14 մարտ   ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Լեզունի՛դ ձեզի քաշեցէ՛ք, պարո՛ն, և յաւիտենապէս պապանձեցէ՛ք, մաքուր բառեր — ինչպէս յեղափոխութիւն, համոզում եւայլն — ձեր աղտոտ բերանին մէջ կը պղծուին։

Համոզում մը որոշ գիտակցութեան մը արդիւնքը կրնայ ըլլալ, իսկ դուք դրամի մասին ձեր համոզումը յայտնելէ զատ ուրիշ բաներու մասին համոզում յայտնելու չափ առաջ մի՛ երթաք, մանաւանդ յեղափոխութեան մասին, որովհետեւ դո՛ւք ո և է գիտակցութիւն չունիք անոր մասին, դո՛ւք, պարոն Քէչեան, հայկական սուրբ զգացումներէ և ձգտումներէ իսպառ զուրկ էք, ձեր մէջ մինակ կեսարացիական դրամամոլ զգացումները գոյութիւն ունին, ուրիշ ոչի՛նչ։

Դուք այնքան բան գիտէք յեղափոխութիւններու և մանաւորապէս հայ յեղափոխութեան մասին, որ ձեզի բնա՛ւ թոյլ չենք կրնար տալ հետեւցնելու թէ՝ հայ յեղափոխականները ի՞նչ ըրին անցեալին մէջ, ի՞նչ ճամբայ ու հայեացք ունին ապագային երթալու համար։

Ի՞նչ արդեօք — միշտ ձեր սիրելի քաղաքականութեան մէջ — կ'ուզէք մտածել տալ ձեր միամիտ ընթերցողներուն որ դո՞ւք ալ կը շահագրգռուիք յեղափոխականներով ու անոնց գործելակերպով, արդեօք այս սխեմով կը կարծէք ինքզինքնիդ հայութեան ցաւերով խոցուա՞ծ մը ներկայացնել...

Չէ՛, պարո՛ն, չէ՛, ուրիշները չէք կրնար խաբել, գոնէ ինքզինքնիդ խաբելու յօգնութիւնը մի՛ առնէք, կը նեղուիք, կը նիհարնաք։ Եթէ քանի մը խնկարկուներուդ ապաւինած կ'ուզէք տակաւին յամառիլ մեղք կ'ընէք ձեզի, որովհետեւ վստահ եղէք որ ձեզի դէմ յարգանքը մեռած է իսպառ, և եթէ կը գտնուին տակաւին մարդեր, որ ձեզ հայ լրագրութեան պետը կը դաւանին, անոնք ձեզ հետ իրենք զիրենք ալ կը խաբեն։

Յիշեցէ՛ք որ երէկ նոյն այն յեղափոխականներուն գոյութեան այլեւս աննպաստութիւնը, անիմաստութիւնը քարոզելու փորձեր կ'ընէիք, յիշեցէ՛ք որ նոյն այն յեղափոխականները ծաղրելու չափ առաջ կ'երթայիք, իսկ այսօր «ապագայ պահեստի ույժն ու յենարանն հայ ժողովուրդին» ըլլալու թեկնածութիւնը կ'ընէք վարժապետօրէն, ազգասիրաբար !։

Չէ՞ որ ձեր համբաւաւոր խմբագրականին մէջ սա՛նկ ծաղրական շեշտով «այն սիրական Մեթոտներ»ուն՝ Թուրքերը գրգռելու հանգամանք ունենալը կ'ուզէիք ցուցնել և իբր թէ սրտցաւօրէն ապագայ աղէտներէն կը սարսափէիք ու ցաւագնէիք, բայց չէ՞ որ նոյն այդ ձեր քննադատած գաղափարը այսօր պաշտպանած կ'ըլլաք երբ կը թելադրէք յեղափոխականներու «միանալ, ի մի ձուլուիլ, ապագայ յենարան ույժն ըլլալ», չէ՞ որ այդ ալ նոյնքան գրգռիչ հանգամանք կրնայ ունենալ. քանի որ ատիկա արդէն կը նշանակէ թէ ներկայ Թուրքիան գոհացուցիչ Թուրքիան չէ և կրնայ ապագայ անտեղութիւններ ծնիլ։ Արդեօք ձեր բերնին մէջ նոյնիմաստ խօսքերը՝ դատապարտելի՞, իսկ վիրաւոր հոգիի մը արտայայտութեան պարագային գրգռի՞չ կ'ըլլան։

Ուրեմն այսօր կ'ընդունի՞ք թէ ինչպէս ամէն ազգի, նոյնպէս հայ ազգին մէջ շարժող ուժը, յառաջդիմող հոսանքը յեղափոխական հոսանքն է. բայց մենք գոհ չենք ըսել ինքզինքնիդ յեղափոխականութեան ալ սա՛նկ տեսակ մը համակիր ցուցնելով ողորմելի դրութենէ մը ազատելու թագնամտօրէն ընդունած համոզումէն, որովհետեւ, դո՛ւք, պարոն Քէչեան, դուք ձեր ամբողջ կեանքովը պերճախօս մարմնացումն էք աննկարագրութեան, յետադէմ ոգիի, անորակելի գունափոխութեան, սրբութիւններու հայհոյանքներուն...

Ձեզի մէկ պատիժ կը պատշաճի, ձեր սրբութիւններուդ, ձեր հաւատքիդ, ձեր աստուածիդ՝ ԴՐԱՄին բագինը քանդել, ձեզ անոր հովանաւորութենէն զրկել, ատկէ զատ ուրիշ ո և է պատիժ չէք ազդուիր։ Եւ ուրախալի է տեսնել որ Պոլսի սա անցուդարձերը տակաւին արձագանգ չգտած գաւառներու մէջ՝ անոնք արդէն իրենց գիտակցութեան զարթնումով կը պատռեն Բիւզանդիոնը կամ կը վերադարձնեն զայն քեզի իբրեւ քու արժանաւոր զաւակդ...

Ինկած ցեխիդ մէջէն դուրս ելլելու համար, պարոն Բէչեան, մաքուր անուններու ձեռք մի՛ կարկառէք։

ՇԱՀԱՆ ՇԱՄՓՈՒՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵՌԵԼՈՑԻ ՕՐ ՄԸ

ԲՐՈՎԻՏԵՆՍ, 15 Մարտ

Վարդանանց տօնը, այս տարի, շնորհիւ ազատութեան, աննախընթաց փառաւորութեամբ տօնուեցաւ թէ՛ Պոլիս և թէ Հայաստանի զանազան կողմերը։ Եւ առանց հեռու երթալու, միայն այս վերջին քառորդ դարու, և մանաւանդ 15 տարուան միջոցին, հայութիւնը հազարաւոր զոհեր տուաւ ազգին և եկեղեցիին ազատութեանը սիրոյն և պահպանութեանը համար, որ նոյնիսկ կրնանք ըսել թէ Վարդանանցը կը գերազանցէ։ Մնաց որ, նպատակս հոս անոնց բաղդատութիւնը ընել չէ. ատիկա կը թողում աւելի ձեռնհասներուն. ես սա պիտի ըսեմ միայն թէ արդեօք չէ՞ կարելի որ այդ ազգային նահատակներուն՝ սուգի, մեռելոցի, յիշատակութեան, օրը որ կուզէք, օր մը յատկացնել տարւոյն մէջ։ Եթէ տարիներու ընթացքին մեր տուած զոհերուն թիւը և ժամանակը հաշուի առնուի, պիտի տեսնենք թէ տարւոյն ամէն մէկ օրը մեզի համար զոհաբերութեան կամ սուգի օր մըն է. անոնց յիշատակը անմահացնող գրագէտներ պիտի գտնուին անշուշտ, անոնց անունները ոսկեղէն մատեանի մը մէջ ամփոփելով, իբրեւ ազատութեան լուսաշող խորանին յաւիտենական փառապսակը, 20երորդ դարու Եղիշէն, նոր կտակարանը, ատիկա թողունք անոնց որ կարող են։ Մեր փափաքը պիտի ըլլար, անոնց անունն օր մը նշանակուած տեսնել օրացոյցին ու տօնացոյցին մէջ, օր մը, տօն մը ազգային, անոնց անմահ յիշատակը յաւերժացնող սերունդէ սերունդ ինչպէս Վարդանանցը, և ատոր համար կը կարծենք թէ պիտի բաւէ ամենայն Հայոց սիրեցեալ Վեհ. Հայրապետի մէկ հայրական կոնդակը, այդ ազգային տօնը նշանակող ու ծանուցանող ի սփիւռս աշխարհի Հայութեան։ Արդէն չկայ Հայ մը որ չուզէ կամ չզգայ այս պէտքը. ժամանակն է որ մենք ալ ունենանք մեր Մեռելոցի Օրը, հայ նահատակներուն յայտնի ու անյայտ հողակոյտերը ծաղկազարդելու, և գէթ տարին անգամ մը «յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի» մը մրմնջելու։ Այդ օրը, ըստ մեր կարծեաց, աւելի յարմար է մայիս կամ յունիս ամիսներուն մէջ, անշուշտ օր մը, ինչպէս որ Ամերիկացիներու օրը ամէն տարի մայիս 30ին է անխախտ։

Ն. Թ. ԽԱՇՄԱՆԵԱՆ

ԲԻՆԿԵԱՆԻ ՀՐԱԿԵԶԻՆ ՄԷՋ

(ՆԱԶԵՆԻ ԱԼԱՆԵԱՆ)

Տասնըիններորդ դարու տիեզերական նահատակութիւններու մէջ, կայ ամենամեծ անկիւնը Հայ ցեղին համար։ Արիստակէս Լաստիվերտացի երբ Անւոյ երկաթներու, երկաթակամ թագաւորներու առեւ իսկ պատահած սուգը կ'ողբերգէ, երբ Օհան Մանդակունին ալ բանայ, այս նախազգացումները, տեսակ մը դատակնիք, կուգան Հայ ցեղին ճակտին կնճիռը աւելցընել։ Տասնըիններորդ դարը տեսակ մը անբացատրելի տառապարձութիւն, տեսակ մը Նահանջ՝ հին դարերու նախազգացումներուն ծնունդն է, անոնց մարգարէութիւնը։ ՍԵՒ ՀՈՂԵՐՈՒ տակ իր ճակտին եօթն անգամ գարշելի մուրը աւելցնող Թաթարներու Էօզպէք ցեղէն Թիմուրլէնկ մը, նախախնամական ով գիտէ ինչ թեթեւացումով՝ ինչ վերացոլացումով՝ իր կեղուռած գանկին ոսկորները իրար փակցընելով կ'ապրի Սուլթանական արդի գահերու տակ իսկ։ Տիեզերական պատմութեան մէջ, այր դասակարգը որչափ որ ունեցեր է իր դիւցազները, ասդին իգական ցեղը հակառակ փոքր թիւ մը կազմելուն՝ աւելի աչքառու, աւելի սասանեցնող եղած է տիեզերական խիղճը։ Հայութիւնը այս երկուքին մէջ ալ նախադահական աթոռը ունի, եղերական ճշմարտութիւն մըն է սակայն աս, ճշմարտութիւն մը որ նահատակուողին քով կրնայ մնալ և ուրիշի քով ոչ երբեք, մահը այն ճշմարտութիւնն է որ կը կրկնապատկի, կ'եռապատկի դիւցազնական մահուան, դիւցազնական վախճանին մէջ։

Ողջ մնացողը այսօր իր ճամբուն վրայ իր ցեղակիցին կը հանդիպի. ասոնք իրարու միացնողը սիրտն է և ոչ աչքը։ Ես հանդիպեցայ այնպիսի Հայ հայրերու, որոնք երբ կը պատմէին թէ իրենց զաւակը դեռ մատաղատի, մօրերնուն ծունկին վրայ մսի զանգուածի մը պէս չերտ չերտ ըրեր են, ասիկա այն տմարդի կոտորածն է, որ ընկեցիկ խուժանի մը կողմէ միայն կրնայ կատարուիլ։ Երբ արարած մը կը մեռնի աշխարհի վրայ՝ անոր Արարիչն ալ կը մեռնի միեւնոյն ատեն. ասիկա իմաստասիրութեան տեսակէտն է, իսկ երբ արարած մը կը սպաննուի սրախողխող, կամ մօր մը ծունկերուն վրայ կը չերտուի, անոր Արարիչն է որ կը սպաննուի սրախողխող, կը չերտուի բութ դանակներու սայրերուն տակ։ Աստուած երբ քրիստոնեային Եհովան է, իսլամ տարրին Ալլահն է։ Երեք հարիւր հազար Հայերու կորուստը՝ երեք հարիւր հազար Աստուածներու կորուստն է և վերջին տեսակէտով ալ երեք հարիւր հազար Ալլահներու կորուստը։ Ասիկա գիտնանք։

Բայց, այն ծառը զոր կը քանցենք ու կը յօշոտենք չքացնելու համար, ասիկա պատուաստ մըն է լոկ. եթէ ծառը մերկացաւ իր ուղէշներէն ու տերեւներէն, և եթէ պակսեցաւ իր ուժէն՝ այդ պակասութեան մէջ առաւելագոյն ուռճացումն է որ կ'ապահովցնէ։ Հայութիւնը կը նմանի այս պատուաստուած ծառին, քանցուած ու յօշոտուած՝ աւելի ուռճանալու համար։

Այս պահուս կուգայ կը ցցուի Նոճեարլայ հայ կնոջ մը մարմնացած բողոքը. մեծ նահատակ մը, Բինկեանի տարածութեան չափ լայն իմաստով։ Կին մըն է, որուն տկարութեան մէջ իսկ լեռներն իրենց արձագանգը լեցուած են։ Իր անունին մէջ կը բաբախէ հայկաշէն օճախը, նոր Կատարինէ մը, որ իր անկումին մէջ իսկ պարիսպներու կրանիթը կը սարսափի։ Դիւցազնուհւոյն անունը եռավանկ բառ մըն է զոր երկրի վրայ չէ կարելի գտնել, և հոս կը նշանակեմ ահա ՆԱ..ԶԵ..ՆԻ։ Բայց չարգարացներ այս անունը, որուն լծորդուած կը մնայ ԱԼ..ԼԱՆ..ԵԱՆ բառը, ուր արդի ամենատիպար հայ վանականին մը ամբողջ հոգին կը բաբախէ. Գէորգ վարդապետ Ալանեանն է ան, վաղածանօթ Բինկեանցի Գարեգին Ալանեանը։

Բինկեանի հրակեզը, ուր Նազենին իր չորս զաւկներով խոյացաւ, յայսոր այդ տնաւեր վկայարանը այն խարոյկն է, ուր՝ Վանէն մինչեւ Երզրում, Երզրումէն մինչեւ Կեսարիա, Կեսարիայէն մինչեւ Եդեսիա տարածուող հայութիւնը իր սուգէն բան մը թաղած է։ Երեւակայել հսկայ քաղաք մը, հպարտ՝ իր կամարակապով, հպարտ իր ցեղին, իր սարերուն բարձրութեամբը, որ կ'աւերի, կը հրդեհուի և ճարճատող բոցերուն մէջ կը խոյանայ Նազենին մը, կը խոյանայ՝ բլշակնահար, ոտք դնելու հող մը չգտնելու յոյսէն զրկուած, կը խոյանայ չորս կայտառ զաւկներով, որոնցմէ երեքին հետ կ'այրի, կը տոչորուի անհեռագոյ բոցերու ովկիանին մէջ։

Իր սգաւոր ամուսինը, այսօր վանականի սքեմ մըն ալ իր վրայ բարդած՝ պիտի արտասանէ իր իսկ բերնով այն տիեզերանուագը, զոր այս տողերը գրող հայ տղան է հնչեցուցեր. պիտի արտասանէ իր իսկ բերնով, այրուած երդիքներու չեզքակոյտին, գետամոյն հայ կոյսերու ու հարսերու մռայլ ճակատագրին ու հայ նահատակութեան պատմութեան ամենէն սրտաճմլիկ, ամենէն համբերական դէմքերէն Նազենիի վկայարանին առջեւ։

Ով տէ՛ր, Թուփին վարդ մը դեռ չեմ
փրցուցած
Զի անոր տակ պահուած փուշը յետոյ ինծի
կը նայի,
Ու չեմ նայած աստղի մը դեռ փչալի
Որովհետեւ արդէն ան ինծի հետ
Հողին վրայ գա՛ղտ դամբանի մը կը նայի։
Բա՛ւ ով տէր, պարտիզպանին, վարդին
Թող ջուր չի սրսկէ
Անոր վարդերն արդէն սառնամանիքը վար
թափեց,
Փշացից Թուփն ստուերիս հետ համընթաց
պիտի ընթանայ,
Գիտեմ թէ հոն, ուր դշխոյին փառքը խռով
կը հանգչի
Իր հասակին պէս նոճի մը մէջքէն շուտով
է կոտրած։

ԼԵՒՈՆ ԷՍԱՃԱՆԵԱՆ

«ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ»

1   Գրեց՝ ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

[ԳՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ]

Արշակ Չօպանեանի համար յարգանքս նոր չէ։ Իր տարագիր գրագէտի անցեալը բաւական ուժով ապրած եմ հոս, գաւառի մէկ անկիւնը։ Անիկա մտատիպար մը եղած է ինծի համար։ Իր ազդեցութիւնը կրած եմ դպրոցի սեղաններուն վրայ ու հիմա զիս խաբուած կը տեսնեմ զինք չկրնալ լիովին հասկնալուս մէջ։

Հիմա որ կաղապարուած վարդապետութիւն մը կ'արգիլէ զիս տպաւորութիւններէս տարուելէ, հիմա կրնամ ըսել ինչ որ կը թելադրէ ինծի աւելի՛ միտքս։ Կ'ընդունիմ սակայն որ գրական ուսումնասիրութեան մը մէջ քննադատը միշտ աւելի լաւ կ'ընէ անձնական հակումներուն քիչ տեղ տալով և ա՛լ աւելի փնտռելով գործին մէջ ամբողջական գիծեր որոնք գրագէտը կապեն միջավայրին, ժամանակին և ազգին։ Գրագէտը ընկերութիւն մը թրթռացնող յոյզերուն մարմնացումն է ինծի համար, հաւատարիմ ցոլացումը այն ժամանակին ուր այդ յոյզերը կը մրրկուին ու կ'ամպանան. անիկա համառօտողն է իր շրջանին պիտի ըսէի եթէ ոչ նուազ ուժով մը անոր մէջ չգործէր առհաւութիւնը, դարերու դարբնումէն առաջ եկած ազգային նկարագիրը։

Չօպանեանը այս վերլուծումին ենթարկելու համար ես ուժերս պզտիկ կը գտնեմ, սակայն իր effetն այնքան բուռն է, իր հմայքը այնքան ընկլուզող է որ իմ անձիս կը ներեմ համարձակութիւնս. մեծութիւնները կը դադրի՞ն մեծ ըլլալէ, երբ տիրող աչքերը չկարենան հասնիլ անոնց շլացուցիչ բարձրութեան։

Բոլոր գրողներու մտաւորական կեանքին մէջ շրջաններ, ազդեցութեանց տարածութիւններ, նախասիրութիւններ և հակակրութիւններ հետազօտելը քննադատութեան մօտ սովորական դարձած իրողութիւններ են։ Մանրազնին վերլուծման մը տակ ինկող այդ բաժանումներուն լայնութիւնն ու տարողութիւնը որոշել, սահմանները ստուգել, սկսումներն ու յանգումները ճշդանշել, — ահա կանոնաւոր ուղղութիւն մը որով առաջ տարած է Թէնը իր հոգեբանական և մտային տարբաղչուումները մարդկային հոգիին է՛ն բարդ, է՛ն խճող ներկայացուցիչներուն վրայ։

Ու ես կ'ուզեմ հոս Չօպանեանը զուտ իբր բանաստեղծ ուսումնասիրել։

«Քերթուածներ»ու յառաջաբանին մէջ հեղինակը formuler ըրած է իր դաւանութիւնը արուեստին և մանաւորապէս բանաստեղծութեան մասին։ Իր կեանքին օրինակովը անիկա ընդունած է բաժանումը որ պէտք է տիրէ Արուեստին և Գործին մէջ։ Դրական արտադրութիւնները զուտ հոգեկան հաճոյքի մը գոհացման պէտքէն ծնած են։ — Արուեստը Արուեստին համար։

Սխալ է բանաստեղծութենէ բարոյական մը սպասել, ինչպէս սխալ պիտի ըլլար երաժշտութիւնը կեդրոնացնել զուտ կրօնային մեղմ ու ամփոփող դաշնակութիւններու շուրջը։ Ամբոխը կրնայ իր ճաշակը ունենալ, բայց գրագէտը ստիպուած չէ ատոր համար բարոյախօսի դեր ստանձնել։ Միլ այս առթիւ խիստ շահեկան վերլուծում մը գտած է ու Փլօպէր ալ անոր կարծիքը բաժնած է։

Այդ յառաջաբանով Չօպանեան մեզ տեսակ մը ինքնավերլուծման առջեւ կը դնէ։ Ազատ ենք իրեն հետեւելու։ Իրեն հետ կ'ընդունիմ որ Արուեստը «տիեզերական կեանքին» արտայայտութիւնն է «Նկարագիրի» մը ընդ մէջէն։

Չօպանեան «Քերթուածներ»ուն մէջ տեղաւորած է իր բանաստեղծի արտադրութիւններուն մեծ մասը։ Այդ հատորին ընթերցումը այլազան տպաւորութիւններու ծնունդ կուտայ։ Հաճոյք մըն է ինծի համար հետեւիլ իր երիտասարդ հոգիին՝ անոր «Վաղորդայնի վարդ դեղումներուն» մէջ, պտտիլ անոր հետ աշխարհներ, որոնք երազի մշուշով մը աղօտցած՝ գոյնի վճիտ գեղեցկութիւն մը կը պահեն իրականութիւնը կաթկթելով իրենց ընդհանուր գետերէն, թափառիլ ծովերուն ամայի կապոյտին վրայ, անոնց անդունդի արհաւիրքներով զինուիլ։

Կ'ուզէի իր քերթուածներուն fondը արտապատկերել, անոնց ճարտարապետական նրբութիւնները իրապէս շօշափելու համար. ճշմարտութիւն մըն է թէ անոնք տկար են դիմանալու, բայց այդ օդային հանգամանքն է որ կը կերտէ բանաստեղծին արժանիքը։ Ի՞նչ եղած է բանաստեղծութիւնը սկիզբէն ի վեր։ Հեղինակի մը մէջ կը յիշեմ կարդացած ըլլալ անոր անայլայլ բնութիւնը։ Հոմերի դարուն աւելի քերթող էին մարդիկ։ Ու բանաստեղծը մեծ տղան է, տղայ մը որուն մէջ մեր բոլոր զգայութիւնները, խորագոյն կիրքերը իրենց լայն ասպարէզը կը գտնեն միամիտ երջանկութեամբ մը։

Ի՞նչ կը պատմէ Չօպանեան իր ժամանակին, այսինքն մեզի։ Կրնամ ըսել թէ ոչի՛նչ։ Այո՛, ոչինչի հաւասար բան մըն է մեր գրականութեան ազդեցութիւնը այդ երիտասարդին վրայ։

Երթանք հոս դէպի 85ի շրջանները։

Որո՞նց պիտի հանդիպինք։ — Պէրպէրեանին, որ դասական բանաստեղծութեան մը ցուրտ ասպետութեանը մէջ, գեղեցիկ, բարի և ճշմարիտ քիչ մը տափակ ու ցուցամոլ յանուններով կը գրաւէ մեր Պառնասը։ Փանոսեանին՝ որ անշէղ և անհոգի քերթուածքներու փառաւոր յանգերուն վրայ կը սոնքայ։ Ու ամէն կողմէ հասած քաչքչուքը աղօտ բառերուն, — վարդ, շուշան, գարուն, սիւք, սոխակ։ Դուրեանի բառերը կը գործածուին. մենք հիմա իսկ ակամայ կը ստիպուինք խղճահարութիւնով մօտենալ անոնց։ Յանգերը կը լեցնեն հրապարակը։ Սակայն Եղիան կը յաջողի դուրս գալ այդ ընդհանուր անկերպարանութենէն իր երբեմնակի ջղուտ ցայտքերով. ու Սիպիլ կը գտնէ իրականութիւնը իր ցանցառ բանաստեղծութիւններուն մէջ։ Դուրեանը միշտ վտանգաւոր եղած է մեր երիտասարդութեան. անոր չափազանց ինքնատպութիւնը զօրաւոր պատճառ մըն է որ անոր ազդեցութիւնը ճիւաղներ առաջ բերէ զանազան խառնուածքներու մէջ։ Իրեն հետեւիլ գրեթէ անկարելի է։

Ի՛նչ զարմանալի ազդակներ ազատած են Չօպանեանը այդ շրջանի գրական հոսանքին բռնութենէն։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ բանաստեղծը իր տղու թափառումներուն մէջ իսկ կրնայ զգել ընդունուած բառերու նուիրապետական ասպարէզը, ու դպրոցին մէջ իսկ մեզի կուտայ կտորներ որոնք վայրի տաղանդի մը կորովը կը լծորդեն կատարեալ արուեստագէտի մը համարձակութեան։

Անշուշտ պիտի ընդունինք անոր վրայ ֆրանսական գրականութեան ազդեցութիւնը։ Այո՛, ան էր զինք մղեց դէպի իրականութեան ուսումնասիրութիւնը։

Նոյն շրջանին տիրող իրապաշտութիւնը (réalisme) շատ ամուր և օգտակար եղանակով մը կազմաւորեց մեր բանաստեղծին ուժերը։ Սորվեցուց անոր քննել տխուր ծալքերը ընկերութեան մեծ մարմին, ճանչցուց սիրել ցաւին պաշտումը, կեղծիքին ատելութիւնը ներշնչեց անոր. անիկա Մօբասանէն կրեց վճիտ տաքութիւն մը, որով իրերը կը մտնեն Արուեստի աշխարհին մէջ, առանց ամենափոքր զոհողութիւն մը ընդունելու։

Մեր բանաստեղծութեան մէջ դեռ չէր մտած իրապաշտութիւնը։ Իրաւ է թէ Զօհրապ, Հրաչեան և ուրիշներ կը փորձէին զայն վէպի մէջ, բայց Չօպանեանի կը մնար իրապաշտ բանաստեղծութեան մը ճամբան բանալու փառքը։

Բացաւ այդ ճամբան գրեթէ միս մինակ ու քալեց։ Մինչեւ 95 իր բանաստեղծի գործունէութիւնը թէեւ քիչ՝ բայց բաւական զօրաւոր եղաւ իր շուրջը կեդրոնացնելու. նոր ծլող ուրիշ տաղանդներու հոգին։

(Շար.)   Յ. Յ. ԹՌԻՖԻԼՃԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

«ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ»

Թատերգութիւն Շանթի 5 արար
Ներկայացուած ՎՐՈՅՐԻ թատերախումբէն

Անցեալ շաբաթ գիշեր, Գատը-Գիւղի ձմեռնային Թատրոնին մէջ, ի ներկայութեան հանդիսականներու հոծ բազմութեան մը, տեղի ունեցաւ Հայտար-Բաշայի երկաթուղւոյ հայ պաշտօնէից գոլէլի մրաջանութեամբ սարքուած թատերահանդէսը։ Թատերախաղն էր Շանթի «Ճամբուն Վրայ»ն։

Շանթ (Պ. Լեւոն Սեղբոսեան), ինչպէս Եսի Մարդոն, նոյնպէս այս թատերախաղին մէջ Շանթի պէս կարուկ է. արարուածները անհաւասար են և իրարմէ կարճ՝ սինեմաթօկրաֆի տեսարաններու պէս, անակնկալ համառօտութեամբ մը որ թէեւ մասնաւոր հրապոյր մը ունի տեղ տեղ՝ նոյն իսկ չա՛փ ինքնատիպ, բայց երբեք ժողովրդական չէ, այնպէս ինչպէս ամէն թատերախաղ կոչուած է հասարակութեան մը ուղղուելու։

Վահրամի դերը բաւական յաջող կատարեց Պ. Սեւումեան և չորրորդ արարին՝ ուր իր սիրուհիին կ'ուղղէ իր վերջին մնաս բարովը՝ կռւոյ դաշտին համար, գերազանցեց թատերախաղը։ Պ. Սեւումեան եռանդուն երիտասարդ մըն է և մեծ ապագայ կը խոստանայ. պէտք է քիչ մը փոխէ իր վարդապետական ու քիչ մը déclamatoire շեշտը, ինչպէս նաև իր սիրուհիին ուղղած «Մարի» կոչականներուն վերջին միօրինակ շեշտերը։ Մարդ յուզումին մէջ միօրինակ չէ՛։

Օր. Աղամեան աւելի՛ զգայուն է և աւելի բնական։ Տիկին Արմենեանին լաւագոյն յատկութիւնները ունի, թէեւ քիչ մը դիւրաբեկ, գեղջուկօրէն փափուկ, աւելի՛ անկեղծ՝ այսինքն իսկապէս իգական։ Իր սիրուհիի դերը չա՛փ համակրելի էր, բայց չկրցաւ զօրաւոր ըլլալ, իր իգական հրապոյրներուն զօրութիւնը ցոյց տալ յեղափոխականին (Վահրամի) դեդեւկոտ ճամբուն վրայ, զինքը վայրկեան մը կտուր ճամբէն կասեցնելու և սիրոյ բոյնին մէջ կանգ առնել տալու չափ։ Բայց կը հաւատամ թէ Օր. Աղամեան կրնար զօրաւոր ըլլալ այս տեսակէտով, եթէ թատերախաղը ա՛յնպէս տրամադրել տար։

Վրոյրի դերը կրնար նուազ գռեհիկ, նուազ աղայական ըլլալ. հեղինակը կրնար սա տհաճ «պէ՛ աղբար»ները կրճատել իր բերնին մէջ, քանի որ անոնք Նարենց Արթինի (Վրոյր) շուրջ թաւալող դերասաններուն եղերական տխուր հանգամանքին մէջ բանայիրի հրթիռներու պէս կը փչան կարծես։ Սիրուհիին հայրը որ պահպանողական մըն է, հակայեղափոխական և հլու, «Նարենց Արթին» աղա անունին տակ նորէ՛ն պարզ ծառայի մը դերին պէս կարճ դեր մը ունի, երբ comique զարդ մը միայն, մինչդեռ կարեւոր դէմք մը ըլլալու էր ան։ Աս ալ թատերախաղին կարեւոր պակասութիւններէն մէկն է։

Միւս դերասանները երկրորդական դերեր ունէին։ Նշանակելի էր սակայն որբուհիին դերը. Օր. Քնարիկ ճիշդ որբի մը պէս լացաւ, անբաղդատելի եղաւ իր անխօսուն վիճակին մէջ. իբրեւ իրական համանդրին իսկ Հայաստանի որբուհիներուն։

Ինչպէս ըսի, Ճամբուն վրայ թատերախաղի հանգամանք չունի. մառախլապատ քաղաքներու բնակիչներուն պէս հատկտուն և մերթ անկապ խօսակցութիւններ ունին հոն անձերը։ Դէմքեր ալ կան որ աւելորդ են, ինչպէս նոյն ինքն սիրուհիին մայրը որ թէեւ ծառայ մը չէ՛։ Միակ թատերական հանգամանք ունեցող տեսարաններն էին ըստ իս չորրորդ արարին մէջ Վահրամի տեսիլները՝ պարտականութեան ձայնին ու սիրոյ փորձութեան միջեւ, ինչպէս նաեւ հինգերորդ վերջին արարուածին մէջ՝ Վահրամի ուղեւորին մեկնումին հեռաւոր տեսարանը որուն առջեւ թաշկինակ կ'երերցնէր սիրուհին, ամենայն բնական յուսահատութեամբ։ Բայց սիրուհիին անձնասպանութիւնը անակնկալ մըն է ըստ իս, քանի որ անկէ առաջ իր մենախօսութեանց մէջ սիրուհին չունի ջախջախիչ տխրութիւն մը, և արդէն հլու է յեղափոխական պարտականութեան գաղափարին։ Չէ՞ մի որ թատերախաղին հոգին է սա գիտական խօսքը. «Ամէն մարդ իր ճամբան։» Այս խօսքը պէ՛տք չէր որ անձնասպանութիւն ենթադրէր, այլ տխուր համակերպութիւն մը, և անձնասպանը ճամբայ չունի։ Այս անձնասպանի գործողութիւնը պարզապէս թատերական կեղծիք մըն է, թատերակերպութիւն մը, եթէ կը ներէք բառիս։

Ամէն պարագայի մէջ կը շնորհաւորեմ Վրոյրի խումբը որ թէեւ Աբէլեան խումբին հմայքը չթողուց դեռ հասարակութեան վրայ, բայց անոր չափ կարո՛ղ է շահագրգռելու մեզ եթէ... թատերախաղն ինքն իսկ յաջող կերտուած ըլլայ։

ԵԴՈՒԱՐԴ ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ՏԻԿ. ՄԱՅՍՈՒՐԵԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ ԲԵՐԱ

Բ. Ներկայացում

Չորեքշաբթի գիշեր Կովկասահայ դերասանական մեծ խումբը՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Մայսուրեանի, Տիկ. Մելիքեանի, Տիկ. Զարիֆեանի և Պ. Պ. Զարիֆեանի ու Ցարութիւնեանի կուտայ իր Բ. ներկայացումը՝ Ուրիէլ Ակոստա՝ Վարիէթէի մէջ։ Գիները սովորական։ Զաւեշտ մէկ արար։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազգ.— Վարչութիւնը, մէկ տարուան համար, աճուրդի միջոցաւ վարձու կուտայ Գալաթիոյ ծովեզերքը Թէրմէնէճիլէր փողոցը գտնուող գետին մը։

ԹՈՒՐՔՕ-ՌՈՒՍՕ-ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Մեր մասնաւոր թղթակցէն)

ՍՕՖԻԱ, 13 մարտ

Ինչպէս յայտնի է, Բեդերսպուրկի մէջ Րիֆաթ փաշայի և Պ. Իզվոլսքիի միջեւ ռուսեւթուրք համաձայնութեան բրօթօքօլը ստորագրուեցաւ։ Բայց ոչ վերջնականապէս։ Այժմ նորէն միեւնոյն տեղը պէտք է կատարուին նաեւ թուրքեւպուլկար բանակցութիւնները, միջնորդութեամբ Ռուսիոյ։ Թուրքեւպուլկար բանակցութիւններու գլխաւոր կէտը, դրամական հատուցման խնդիրը, արդէն վերջացած է. կը մնան առկախ մնացած քանի մը խնդիրներ, զոր երկու կողմն ալ կը ներկայացնեն իբր պահանջքներ ներկայ բանակցութեանց մէջ կարգադրուելու համար։

Այսպէս կը կատարուին Բեդերսպուրկի մէջ այն բանակցութիւնները, որոնք կը հաղորդուին հոս հեռագրաւ և նամակաւ և պատասխան կը ստանան նոյն կերպով, այնպէս որ բաւական երկար ժամանակ կը տեւէ մինչեւ պուլկար կառավարութեան կարծիքը առնելը այս կամ այն խնդրոյ մասին Բեդերսպուրկէն։ Այս առթիւ կառավարութիւնը աւելի յարմար նկատեց ղրկել լիազօր ներկայացուցիչ մը Բեդերսպուրկ, թէ՛ ռուսեւպուլկար համաձայնութիւնը կնքելու և թէ թուրքեւպուլկար համաձայնութեան վրայ խորհրդակցելու։

Աւելի հաւանական կ'երեւի որ նախարարապետ Մալինոֆը երթայ իբր լիազօր ներկայացուցիչ Պուլկարիոյ կողմէ։ Երբ անգամ մը լմննան ընդհանուր բանակցութիւնները, այս տեղէն Պոլիս պիտի ղրկուի նորէն Պ. Լիաբչէֆ՝ մասնաւորապէս թուրքեւպուլկար բանակցութեանց համար։ Հոս քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծուի որ այս անգամ Թուրքիա պիտի ղրկէ լիազօր ներկայացուցիչ մը, այս բանակցութիւնները վերջացնելու համար։

—Աւստրեւսերպ պատերազմի մը անխուսափելի ըլլալուն լուրը խիստ յուզեց այս տեղի մտքերը։ Պուլկարները՝ որոնք սլաւութեան եռանդուն պաշտպան են, հակառակ որ Սերպերը այնչափ դժնէութիւններ ըրած ըլլան իրենց, ամենն ալ փափաք կը յայտնեն երթալ կռուիլ Աւստրիացւոց դէմ, Սլաւներու ընդհանուր թշնամիին ճզմելու որ գրաւէ Փոքր Սերպիան։ Օրուան թերթերը կոչ կ'ընեն պուլկար ժողովուրդին՝ անտարբեր չմնալ այսպիսի վայրկեանի մը երբ վտանգը կը սպառնայ սլաւութեան։ Եւ այսպէս քանի մը օրուան մէջ կազմուեցան քանի մը մեծ խումբեր. օրինակ, նախկին սպայ մը հեռագրով հաղորդեց սերպ դեսպանին թէ 2000 կամաւոր զինուորներով պատրաստ է կռուիլ և զոհուիլ Սերպիոյ պաշտպանութեան համար։ Ուրիշ պահեստի սպայ մը 1000 հոգինոց կամաւոր խումբ մը պատրաստած է։ Շատ մը զինուորականներ կամաւոր երթալու համար հրաժարականնին տուած են։ Այս դէպքին հակառակիլ կը ձեւացնէ կառավարութիւնը, բայց գաղտնապէս համակիր է անոր։ Միայն Վէչէրնա Փօշթան է որ կը ցաւի որ Պուլկարները Սերպիոյ համար զոհուելու կը պատրաստուին, և կը յիշէ Սերպեւեան Րումէլիի միացման ժամանակ Սերպիոյ հակառակ դիրք բռնելը և մինչեւ իսկ պատերազմը Պուլկարներուն հետ։

Սօֆիայի աւստրիական դեսպանը դիմումներ ըրած և բացատրութիւն պահանջած է կառավարութենէն։ Կառավարութիւնը դեսպանին առջեւ հերքեր է այդ լուրերը։

ՄԿՐՏԻՉ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Վիեննայէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Տէրութեանց կողմէ Պելկրատի մէջ ըլլալիք դիմումին համար կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացաւ Անգլիոյ դեսպանին կողմէ հաղորդուած առաջարկութեանց հիման վրայ։ Տէրութիւնները, Պելկրատի իրենց դեսպաններուն միջոցաւ, վաղը սերպ կառավարութեան խորհուրդ պիտի տան Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և միւս տէրութեանց միջեւ որոշուած յայտարարութիւնը ընելու, իբրեւ լրացուցիչ մաս Սերպիոյ կողմէ ամսոյս 14ին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ուղղուած ծանուցագրին։ Այդ համաձայնութեան հետ տէրութեանց միջեւ նաեւ կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացած է Պերլինի դաշնագրութեան 25րդ յօդուածին համար։ Վիեննայի դահլիճը, այս օրերս, այդ մասին նախաձեռնութիւն պիտի ստանձնէ տէրութեանց մօտ։

—Նորտ Տայչէ Ալկեմայնէ Ցայթունկ կը գրէ.—«Առնչութիւն մը չկայ Պոսնայի և Հէրսէքի կցման ճանաչումին, որ այլ եւս խնդիր մը չէ բոլոր տէրութեանց համար, և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ու Սերպիոյ վէճին միջեւ։ Սերպիոյ միայն անկ է ուղիղ եզրակացութիւն մը հանել միջազգային կացութենէն որ հիմա լուսաբանուած է։»

—Սերպիոյ պատերազմական նախարարը ետ առաւ իր տուած հրամանը՝ հաւաքելու պահեստիններու նոր կարգը՝ զինուորական մարզանքներու համար։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Սքուբչինան շաբաթ օրուան նիստին մէջ նկատողութեան առաւ գահաժառանգ իշխանին հրաժարման խնդիրը։ Ունկնդիրներու յատուկ մասը լեցուած էր։ Բոլոր նախարարները ներկայ էին։ Նախարարապետ Պ. Նովաքովիչ կարդալ տուաւ գահաժառանգ իշխանին հրաժարման գիրը, նախարարաց խորհուրդին կողմէ առջի օրը տրուած որոշումը և թագաւորին կողմէ նախարարապետին ուղղուած ինքնագիր նամակ մը, որով կը յայտարարէր թէ Ալեքսանտր իշխանը գահաժառանգ հռչակուի։ Ժողովին ատենապետ Պ. Նովաքովիչ առաջարկեց նկատողութեան առնել այդ գրութիւնները։ Այդ առաջարկութիւնը ամէն կողմէ ընդունուեցաւ. սակայն երբ ատենապետը յայտարարեց թէ միաձայնութեամբ ընդունուած է, երեսփոխան Պ. Մարքովիչ գրգռեալ ձայնով մը յայտարարեց.— «Սահմանադրութեան հակառակ է»։ Ատենապետը պատասխանեց թէ Պ. Մարքովիչ խօսելու իրաւասութիւն չունի, վասն զի խնդիրը աւարտած է։ Այդ երեսփոխանը նորէն պնդեց թէ եղածը հակառակ է Սահմանադրութեան։ Սքուբչինան այդ միջադէպին ետքը, օրակարգին անցաւ։

ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոնի թերթերը ոչ-պաշտօնական տեղեկութիւններ կը հրատարակեն՝ ծանուցանող թէ Էտուարտ թագաւորը, Պիարից մնալէ ետքը, Ալեքսանտրա թագուհիին հետ ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ Միջերկրականի մէջ։ Արքայական զբօսանաւը ապրիլ 1ին Անգլիայէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Մարսիլիա, ուր Էտուարտ Է. Պիարիցէն գալով և Ալեքսանտրա թագուհին ալ Լոնտոնէն, հաւանօրէն Զատկին մօտերը իրար գտնեն, թէեւ թուական մը դեռ որոշուած չէ։ Չի յուսացուիր որ Անգլիոյ թագաւորը ու թագուհին այցելեն Մէսինայի երկրաշարժին վայրերը, ինչպէս ըսուեցաւ։ Մինչեւ հիմա այդ տեսակ այցելութեան մը համար խնդիր եղած չէ։

—Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհիին Գորֆու ուղեւորիլը վերջնականապէս որոշուած է։ Նոր կարգադրութեանց համաձայն Վիլհէլմ Բ. և Աւկուսթա կայսրուհին ապրիլ 16ին Վենետիկ պիտի ժամանեն, ուրկէ անմիջապէս Հոհենցոլերն զբօսանաւով ճամբայ պիտի ելլեն դէպի Գորֆու, ուր մինչեւ մայիս 4 պիտի մնան։ Այդ թուականին Միջերկրականի վրայ տասը օրուան պտոյտ մը պիտի կատարեն և Մէսինա ալ պիտի այցելեն։ Կայսրը ու կայսրուհին մայիս 16ին Վիսպատէն պիտի ժամանեն։

—Հոհենցոլերն զբօսանաւը անցեալ շաբթու Հիւսիսային ծովին մէջ ընդհարեցաւ Նորվէկեան Բոռս շոգենաւին, զոր ընկղմեց, սակայն այս վերջնոյն մէջ գտնուողները ազատուեցան զբօսանաւին մակոյկներուն միջոցաւ։ Հոհենցոլերն ճամբան շարունակելով Վիլհելմսհաֆէն գնաց, ուր պիտի նորոգուին յառաջամասին կրած վնասները ընդհարումին հետեւանքով։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

48րդ Նիստ 16 Մարտ 1909

Երեսփ. Ժողովին ընդհանուր նիստը երէկ սկսաւ ժամ 6ին մօտ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը կարդացուելով, կարգ մը փոփոխութիւններէ ետքը ընդունուեցաւ։ Յետոյ կարդացուեցան եպարքոսական գրութիւններ։ Ատոնց մէկը կը վերաբերէր կառավարական պաշտօնարաններու բարենորոգման ծրագիրներուն։ Երեսփ. Ժողովը Եպարքոսէն պահանջած էր շուտով ղրկել այդ ծրագիրները, որոնք ելմտացոյցին հետ առնչութիւն ունին։ Եպարքոսը կը պատասխանէր թէ կրթական ու ներքին գործոց նախարարութեանց, հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան և ուրիշ պաշտօնարաններու բարենորոգումները գործադրուած են, իսկ միւս պաշտօնարաններուն դեռ պատրաստուած չեն, մանաւանդ եպարքոսական պաշտօնարանին դիւաններուն համար ապագային ըլլալիքը յայտնի չըլլալով, գործադիր իշխանութիւնը ստիպուած էր յետաձգել յառաջիկայ տարուան ելմտացոյցին և Խորհրդարանին երկրորդ նստաշրջանին։ Մուսթաֆա Արիֆ պէյ ըսաւ թէ գործադիր իշխանութենէն պետական պաշտօնարաններու բարենորոգմանց օրինագիծը ուզուած էր և թէ այդ օրինագիծը ընդունուելէ ետքն է միայն որ բարենորոգումները պիտի գործադրուին։ Երեսփոխանը յարեց թէ Եպարքոսին պատասխանը համաձայն չէ Ժողովին պահանջմանը։ Վասֆի էֆ. ըսաւ թէ ելմտացոյցին մէջ արտասովոր գլուխ մը յատկացուած է բացը մնալիք պաշտօնեաններուն համար, որով ատոնք ապրուստի միջոցէ պիտի չզրկուին, և հետեւաբար Եպարքոսին յայտնած դժուարութիւնները պիտի չծագին. եթէ բարենորոգումները չորոշուին, ելմտացոյցը պիտի չկրնայ քննուիլ։ Թալաթ պէյ յայտարարեց թէ բարենորոգմանց կիրառման համար դժուարութեանց հանդիպող նախարարները կազմակերպութեան մասին բոլորովին տարակուսանքի մէջ պիտի մնան։ Այդ երկու գործերուն յաջողութիւնը անհրաժեշտ կ'ընծայէ որ Երեսփ. Ժողովը կատարէ զայն։ Մուսթաֆա Ասիմ էֆ. առաջարկեց որ եպարքոսական պաշտօնագիրը նախ ելմտական յանձնաժողովին յղուի։ Զօհրապ էֆ. առաջարկեց թէ նախ Ժողովը որոշէ որ այդ խնդրոյն վրայ պիտի վիճաբանուի՞ թէ ոչ. նաեւ պէտք է նախ օրակարգը անցնիլ։ Յետոյ կարդացուեցաւ եպարքոսական ուրիշ գիր մը՝ որով կը հաղորդէր հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան մէկ գրութիւնը, ուր ըսուած էր թէ այդ պաշտօնարանին բարենորոգմանց ծրագիրն Երեսփ. Ժողովին կողմէ տակաւին նկատողութեան չառնուիլը պաշտօնեաններուն վհատութիւն կը պատճառէ և թէ Բարիզի հեռագրական ու թղթատարական պաշտօնեաններուն գործադուլը այդ առթիւ մտահոգութիւն առաջ կը բերէ։ Գալաթաի երեսփոխան Իսմայիլ Հագգը պէյ ըսաւ թէ քանի որ Երեսփ. Ժողովը մէկ ամսուան առժամեայ ելմտացոյցը վաւերացուցած է, պաշտօնեաները մտահոգութեան պատճառ մը չունին։ Պիղայի երեսփոխան Արիֆ պէյ յայտարարեց թէ Ֆրանսայի մէջ տեղի ունեցած գործադուլը պաշտօնեաններուն ի նպաստ չէր կարգադրուած. կառավարութիւնը չընդունեց հեռագրական ու թղթատարական պաշտօնեաններուն գործադուլի մասին ըրած ձեռնարկները. հետեւաբար Ֆրանսայի գործադուլը ո՛չ թէ չար, այլ բարի օրինակ մը պիտի կազմէ։ Ամասիոյ երեսփոխան Արիֆ էֆ. ըսաւ թէ քանի որ Ազգը երկար տարիներ պաշտօնեաները ապշեցուցած է, հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ որ այս դժուարին կացութեան մէջ պաշտօնեաները համբերող ըլլան։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, որոշուեցաւ այդ խնդիրը անցընել չորեքշաբթի օրուան (վաղուան) օրակարգը։

Կարդացուեցաւ եպարքոսին մէկ ուրիշ գրութիւնը, որով տուրքերու գանձման օրինագիծը կը ղրկէր։ Որոշուեցաւ այդ օրինագիծը յղել ելմտական օրէնքներու յանձնաժողովին։ Եպարքոսական ուրիշ գիր մըն ալ կը հաղորդէր Րումէլիի նահանգաց մէջ ապստամբներու դէմ կատարուած հետապնդումներու մանրամասն ցուցակները։ Ժողովը որոշեց պահել զայն։ Կարդացուեցաւ եպարքոսական գրութիւն մը՝ Իբէքի երեսփոխան Պէտրի պէյի մէկ աղերսագրին նկատմամբ, որով իրեն դէմ բացուած դատին փութով տեսնուիլը կը խնդրէր։ Ինչպէս յայտնի է, երեսփոխան մը դատաստանի ենթարկելու համար Երեսփ. Ժողովին որոշումը անհրաժեշտ է։ Պէտրի պէյ խօսք առնելով ըսաւ.

«Րէշատ էֆ. կարծելով որ ես պատճառ եղած եմ հեռագրական վերատեսչութենէն պաշտօնանկ ըլլալուն, կարգ մը քսութիւններ ըրաւ։ Քեամիլ փաշա երբ եպարքոս եղաւ, Սայիտ փաշայի դիմեց և որոշում մը ձեռք բերաւ զիս պաշտօնանկ ընելու և դատաստանի ենթարկելու համար։ Սակայն յերիւրանքներ ըրած էր, վասն զի երբ Իզմիրի մէջ իրեն յաջորդեցի, անոր մէկ նամակը ձեռքս անցաւ՝ զեղծումներու մասնակցած ըլլալուն նկատմամբ։ Ես 43 տարի է ո՛չ դատարան տեսած եմ և ոչ ալ մէկու մը դէմ քսութիւններ ըրած։ Խնդրեցի որ խնդիրը վերջանայ, դատ տեղի ունենայ, գործիս մէջ տարակոյս մը չունիմ։»

Զօհրապ էֆ. յայտարարեց թէ դատաստանի մասին որոշում մը տրուիլը Երեսփ. Ժողովին պատիւին հետ առնչութիւն ունեցող սկզբունքի խնդիր մըն է. եթէ խնդրոյն համար դատավարութիւն անհրաժեշտ նկատուի, անշուշտ այդ մասին որոշում պիտի տրուի։ Երեսփոխանը երբ անձնապէս հաւանի ալ, բաւական չէ։ Զօհրապ էֆ. պահանջեց որ գրութիւնները նախապէս յղուին պատկանեալ յանձնաժողովին և հոն քննուին։ Ապտուլլահ Ազմի պէյ ըսաւ թէ այդ խնդիրը դատական յանձնաժողովին չի կրնար յղուիլ, վասն զի այդ յանձնաժողովը միայն դատական օրէնքները քննելու պաշտօն ունի. ուստի այդ խնդրոյն համար պէտք է մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմել։ Ռոտոսթոյի երեսփոխան Պապիկեան էֆ. ըսաւ թէ Պէտրի պէյը երեսփոխան ընտրուելէն առաջ բացուած է այդ դատը. հիմա յետաձգումէ զատ ուրիշ բան մը չի կրնար ըլլալ, վասն զի նախապէս կատարուած քննութիւնները կարելի չէ ջնջել։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը Ժողովը որոշեց խնդիրը անցընել յառաջիկայ երկուշաբթիի օրակարգը։

Յետոյ կարդացուեցան յանձնաժողովներէն եկած տեղեկագիրները։ Էվգաֆի և Տէֆթէրխանէի յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ կ'ըսէր թէ վէճի ու դատի առարկայ չեղող և սեպհականութիւնը տարուէ տարի շարունակուող կալուածներու և հողերու «ինդիքալ»ը որոշեալ պայմանաժամին մէջ կատարուի առանց ծախքի։ Յանձնաժողովը կ'առաջարկէր որ Ժողովը ընդունի այդ որոշումը և հաղորդէ Եպարքոսին։ Այդ խնդիրն ալ անցուեցաւ երկուշաբթիի օրակարգը։ Պալքէսէրի ու Պանտրմայի խճուղիին շինութեան վարձակալին նկատմամբ աղերսագիրներու յանձնաժողովին որոշումն ալ նոյն օրուան օրակարգը անցուեցաւ։

Երկրորդ գումարում.— Պահ մը դադարէ ետքը ժամ 8ին ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Նախ կարդացուեցաւ Մուսուլի երեսփոխան Տավուտ Եուսուֆանի էֆ.ի ընտրութեան տեղեկագիրը, որ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։ Յետոյ կարդացուեցաւ Սիւլէյմանիէի երեսփոխան Հաճի Սայիտ էֆ.ի ընտրութեան տեղեկագիրը, ուր ըսուած էր թէ «Նաղըմ» ստորագրութեամբ հեռագիր մը բողոքած էր, յայտարարելով որ կառավարիչին միջամտութեամբ իր երեսփոխանական պաշտօնը ուրիշին տրուած էր։ Ժողովը որոշեց չորեքշաբթի (վաղուան) օրակարգը անցընել այդ խնդիրը։ Ապա հանգստեան թոշակի մասին ծրագիրներու յանձնաժողովին տեղեկագրին ընթերցումը կատարուելով, վիճաբանութեան ձեռնարկուեցաւ։ Արիֆ Իսմէթ պէյ յայտարարեց թէ Երեսփ. Ժողովին կողմէ նախապէս տրուած որոշումը կը վերաբերէր առաւելագոյն քանակութիւն մը սահմանելուն հանգստեան թոշակներուն համար, որով կանոնագիր մը պատրաստելու իրաւասութիւն չկայ, առաջարկեց որ այդ առաւելագոյն քանակութիւնը 7500 ղրուշ ըլլայ. ըսաւ նաեւ թէ հարկ է վիճաբանիլ թէ այդ տրամադրութիւնը անցեալին համար ալ գործադրելի՞ է թէ ոչ։ Սէի Ճէնանի պէյ ալ նոյն կարծիքը յայտնեց։ Յանձնաժողովին անդամներէն Ապտուլլահ էֆ. պաշտպանեց յանձնաժողովը։ Լութֆի պէյ առաջարկեց որ Եպարքոսին գրուի՝ յանձնաժողովին տեղեկագրին համաձայն պատրաստելու հարկ եղած կանոնագիրները և Երեսփ. Ժողովին ղրկելու։ Զօհրապ էֆ. ըսաւ թէ հանգստեան թոշակի կանոնագիրը տնտեսագիտական ճշմարիտ ոգիով մը եթէ նկատողութեան առնուի, այն ատեն պիտի տեսնուի որ թոշակները կարելի է զեղչել։ Ատոր համար փափաք ունենալ անհրաժեշտ է, ինչ որ գործադիր իշխանութեան կը պատկանի։ Զօհրապ էֆ. եզրակացուց թէ Երեսփ. Ժողովը պէտք է ետ կենայ առժամեայ յօդուած մը պատրաստելու միտքէն։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, որոշուեցաւ յանձնաժողովին տեղեկագիրը պահել։ Յետոյ ձեռք առնուեցաւ դատարկապորտներու կանոնագիրը։ Ատենադպիրը կարդաց Դ. յօդուածը, որ հետեւեալն է.

«Ընդհանուր դատախազը պաշտօնագիր մը կուտայ, որպէս զի կասկածելի անձը ոստիկանութեան պաշտօնարանին մէջ վար դրուի, մինչեւ դատաստանին արդիւնքը։ Թուղթերը իսկոյն դատարանին կը յանձնուին և դատարանը, ատոնց յանձնումի թուականէն մինչեւ քսանըչորս ժամ, դատաստանի կը ձեռնարկէ։»

Դըրգ-քիլիսէի երեսփոխան Մուսթաֆա Արիֆ պէյ խօսք առնելով պահանջեց փոխել այդ յօդուածը, վասն զի ոստիկանութեան պաշտօնարանին մէջ վար դրուիլը արգելափակ ըլլալու նշանակութիւնը ունի և թէ ընդհանուր դատախազը պարտաւոր չէ ոստիկանութեան կողմէ տրուած պաշտօնագրի մը վրայ դատի դիմելու. այդ պարագային հետեւանքը կ'ըլլայ անհատական ազատութեան կաշկանդուիլը։ Յանձնաժողովին անունով Ֆուատ պէյ պատասխան տուաւ և ըսաւ թէ ոստիկանութիւնը, այդ կարգի անձերը վար դնելու համար, պիտի հարկադրուի տեղ մը ճարել։ Իբրեւ սկզբունք ընդունուած է ոստիկանութեան տեղեկագիրները ընդունելի նկատել, մինչեւ որ հակառակը չհաստատուի, որով ընդհանուր դատախազը ատով կրնայ բաւականանալ։ Էրկէրիի երեսփոխան Մամօրուլօ էֆ. ըսաւ թէ այդ յօդուածը հակառակ է անհատական ազատութեան։ Ոստիկանութիւնը, ընդհանուր դատախազին պաշտօնագրին վրայ, իր պաշտօնարանին մէջ վար պիտի դնէ կասկածելի անձը, ինչ որ արդարութեան անհամապատասխան է, վասն զի քանի որ ոճրագործներու ամենքն ալ չեն կրնար ձերբակալուիլ, միթէ արդարութեան ու տրամաբանութեան հակառակ չէ՞ արգելափակ ընել դատարկապորտները այն կասկածով թէ ոճիր մը կրնան գործել։ Միւս կողմէ դատարկապորտ կը նկատուին նաեւ անոնք որ մուրացկանութիւնը իրենց ապրուստի միջոց ըրած են. եթէ ատոնց բացարիկ վիճակը նկատողութեան առնուի, ի՛նչպէս կարելի է զանոնք արգելափակ ընել։ Վէհպի էֆ. ըսաւ թէ փոքրամասնութիւն մը չի կրնար մեծամասնութեան դէմ խօսիլ։ Ամէն կողմէ բողոքեցին այդ խօսքին դէմ։ Մանիսայի երեսփոխան Ալի Հայտար պէյ դիտողութիւն ըրաւ այդ յօդուածին դէմ, ըսելով որ ընդհանուր դատախազը միայն դատ բանալու պաշտօն ունի. մարդիկ արգելափակ չի կրնար ընել։ Ֆուատ պէյ պատասխանելով ըսաւ թէ դատարկապորտը դատավարութենէն առաջ վար դրուելու պատճառը այն է թէ անոր փախուստը հաւանական է, որով պէտք է արգիլել։ Պապիկեան Յակոբ էֆ. ալ դէմ խօսեցաւ այդ յօդուածին. ըսաւ թէ յանցանք մը չգործող մարդ մը ի՛նչպէս կրնայ վար դրուիլ ոստիկանութեան պաշտօնարանին մէջ։ Վար դնելու խնդիրը, որ օրինական տրամադրութեանց մէջ չկայ, յանձնաժողովը ի՛նչ սկզբունքով կ'ուզէ հաստատել զայն։ Ուրիշին չփախչելու կասկածի մը բերմամբ անհատական ազատութիւնը չի բռնաբարուիր։ Ոստիկանութեան պաշտօնարանին ո՛ր մասին մէջ վար պիտի դրուին. միթէ այդ պաշտօնարանին շէնքը բաւակա՞ն է «հեր» ընդունելու։ Զօհրապ էֆ., իբրեւ յանձնաժողովին անդամ, խօսք առաւ և յայտարարեց թէ ձերբակալուած դատարկապորտ մը երբ վար չդրուի ու ազատ թողուի, կանոնագրին ամբողջ տրամադրութիւնները ամուլ կը մնան, մանաւանդ որ դատարկապորտներուն հարիւրին իննըսունը բնակարան չունին։ Տուն տեղ չունեցող դատարկապորտ մը ձերբակալուելէն ետքը եթէ արձակուի, այլ եւս կարելի չէ ձեռք անցընել։ Արդէն ինչո՞ւ չի խորհուիր թէ մարդկային արդարութիւնը միթէ աստուածային արդարութեան աստիճանին կրնա՞յ հասնիլ։ Յանձնաժողովը համամիտ չգտնուեցաւ դատարկապորտներու բանտարկուելուն, այլ միայն յարմար դատեց որ ոստիկանութիւնը զանոնք վար դնէ։ Անոնք որ բանտարկութեան և վար դրուելուն միջեւ եղած նիւթական ու էական տարբերութիւնը չեն տեսներ, կը սխալին։ Այս կանոնագիրը երբ հրատարակուի, անշուշտ կառավարութիւնը անհրաժեշտ ծախքերը պիտի հոգայ՝ ոստիկանութեան պաշտօնարանին մէջ պատշաճ եղանակով մը զանոնք վար դնելու համար։ Զօհրապ էֆ. պատասխանեց այն դիտողութեան թէ քանի որ ընդհանուր դատախազը դատին մէջ հակառակորդ է, մարդ վար դնելու իրաւասութիւնը չունի։ Զօհրապ էֆ. յայտարարեց թէ ընդհանուր դատախազը լոկ հակառակորդ չէ. այդ հանգամանքը միայն դատավարութեան միջոցին կը վերաբերի։ Դատավարութեան պահուն ոչ թէ պարզ, այլ կրկնակի պաշտօն մը ունի։ Իր կողմէ դատարանին յղուած մարդու մը անպարտ արձակուելուն ալ կրնայ պահանջել։ Ընդհանուր դատախազին լոկ հակառակորդ մը չըլլալը սա կերպով ալ կրնայ հաստատուիլ թէ դատավարութենէն դուրս գործադիր պաշտօնեայի պարտականութիւնը կը կատարէ. դատավարութենէն առաջ ալ դատական-ոստիկանական պաշտօնեայ է։ Հետեւաբար ընդհանուր դատախազը, բարեկարգութեան և անդորրութեան պահպանման համար, կրնայ այդ տեսակ միջոցներ ձեռք առնել։ Զօհրապ էֆ. բեմէն վար իջած պահուն ծափահարուեցաւ։

Ուրիշ երեսփոխաններ ալ ուզեցին խօսիլ, սակայն Ժողովը մեծամասնութեամբ որոշեց թէ կատարուած վիճաբանութիւնները բաւական են։

Երրորդ գումարում.—Պահ մը դադարէ ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Ատենադպիրը կարդաց դատարկապորտներու կանոնագրին հետեւեալ Դ. յօդուածը.

«Անձի մը դատարկապորտ ըլլալը երբ դատաստանով հաստատուի, կ'որոշուի որ մէկ տարի երկու ամիսէն մինչեւ չորս ամիս հանրօգուտ ու թաղապետական գործերու և կամ հանրային հաստատութեանց մէջ աշխատի. միանգամայն կ'որոշուի որ այդ որոշման կիրառման սկսուելուն երբ անկարելի ըլլալը հաստատուի, իր ծննդավայրը կամ յարմար տեղ մը ղրկուի։ Այս որոշման համար վերաքննիչ և վճռաբեկ ատեաններուն չի դիմուիր, այլ իսկոյն կը գործադրուի։»

Գոնիայի երեսփոխան Վէհպի էֆ. «յարմար տեղ» խօսքը կարեւոր չնկատելով Ժողովին ուշադրութիւնը հրաւիրեց և առաջարկեց «գործ գտնուած յարմար տեղ մը» նշանակել։ Ահմէտ Նէսիմի պէյ ըսաւ թէ դատարկապորտութիւնը յանցանք մը կը նկատէ, որով պէտք է պատիժ տնօրինել։ Արդաս էֆ. ալ սա բարեփոխութիւնը առաջարկեց.

«Անձի մը համար դատավարութեամբ երբ հաստատուի որ դատարկապորտ է և եթէ այդ անձը դատավարութեան միջոցին իր ծննդավայրէն դուրս տեղ մը գտնուի, իր ծննդավայրը կը ղրկուի. իսկ եթէ ծննդավայրը գտնուի, անկէ դուրս յարմար տեղ մը կը ղրկուի։»

Արդաս էֆ. նաեւ առաջարկեց որ նախնական այդ որոշումներուն համար կարելի ըլլայ վերաքննիչ և վճռաբեկ ատեաններուն դիմել։ Պապիկեան Յակոբ էֆ. ըսաւ թէ իւրաքանչիւր Օսմանցի ազատ է երկրին որ և է կողմը բնակիլ՝ տեղւոյն ժողովրդեան անդորրութիւնը չխանգարելու պայմանով, որով յանցանք չունեցող մարդ մը երբ տեղէ մը դուրս հանուի, Սահմանադրութեան հակառակ պիտի ըլլայ։ Պապիկեան էֆ. առաջարկեց կանոնագրին վերջին հատուածը վերցնել՝ այսինքն վերաքննիչ և վճռաբեկ ատեաններուն դիմելու իրաւունք տալ։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ թէր ու դէմ խօսեցան։ Այդ միջոցին դիտուելով որ մեծամասնութիւն չկայ, վիճաբանութեան շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ։ Ժամը 12ին ատեանը փակուեցաւ՝ այսօր ժամ 8ին նորէն ընդհանուր նիստ գումարելու պայմանով։ Ատենապետը յայտարարեց թէ ատեանը չփակուած մեկնող երեսփոխաններուն անունները Թագվիմի Վագայիի միջոցաւ պիտի հրատարակուին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Սօֆիայէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ առեւտրական նախարար Պ. Լիաբչէֆ մայրաքաղաքս պիտի գայ այս օրերս, բանակցութիւն կատարելու համար Րումէլիի երկաթուղիի տրուելիք հատուցման և առկախ ուրիշ խնդիրներու մասին։ Բանակցութիւնները տեղի պիտի ունենան թէ՛ Բ. Դրան և թէ երկաթուղիի Ընկերութեան հետ, և այս նպատակաւ կ. Պոլիս պիտի գայ նաեւ Ընկերութեան Սօֆիայի ներկայացուցիչը՝ Պ. Ցանթա։ Իսկ Պ. Բաբրիքօֆ ու Պ. Սալլապաշէֆ նախարարները Բեդերսպուրկի մէջ, և Պ. Լիաբչէֆ կ. Պոլսոյ մէջ պիտի ջանան ձեռք բերել Պուլկարիոյ անկախութեան անմիջական ճանաչումը։

—Պուլկարական թերթերուն ըսածին նայելով, Սօֆիայի օսմ. գործակալութիւնը մերժած է ընդունիլ և արձանագրել այն պուլկարական անցագիրները, որոնք Մէրտինեանտ Զարին զինանշանը կը կրեն և Սօֆիայի ոստիկանապետին կողմէ յանձնուած են ուղեւորներուն։ Այդ մերժումին հետեւանքով պուլկար պաշտօնատարը ստիպուած է զինանշան կրող անցագիրները փոխելու, բայց օսմ. գործակալութիւնը դարձեալ դժուարութիւններ կը յարուցանէ և շատ բարձր գին մը կը պահանջէ վիզէի համար։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.— Երէկ Բ. Դրան մէջ զրոյց կը շրջէր թէ վերջնականապէս որոշուած է ապրիլի երկրորդ կիսուն գումարել դեսպանախորհուրդը։ Ինչպէս ծանուցուեցաւ, օսմ. կառավարութեան պատուիրակները պիտի ըլլան հանրօգուտ շինութեանց նախարար Նորատունկեան էֆ. և Բեդերսպուրկի դեսպան Թուրխան փաշա։

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ մասին համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար բանակցութիւններ կը կատարուին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Ռուսիոյ միջեւ։ Աւստրիացի դիւանագէտ մը յայտարարած է թէ շատ հաւանական է որ այդ համաձայնութիւնը իրականանայ։

ՖՐԱՆՍ. ԵՒ ԳԵՐՄ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐԸ.— Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ կը գրէ Բարիզէն.—«Պայմանագրութիւն մը կնքուած է ֆրանսական ու գերմանական դրամագլուխներով ելեկտրական ձեռնարկներ կատարելու Թուրքիոյ մէջ։ Ֆրանսական սէնտիքային մէջ գտնուին Բարիզի մէկ քանի սեղանաւորական մեծ հաստատութիւններ։ Ֆրանքֆուրթեան սէնտիքան, որուն կը մասնակցին նաեւ Ցուրիխցի ու Պելճիքացի դրամատէրեր, կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան վրայ քօնթրոլ պիտի ընէ, և մտադիր է այդ Ընկերութեան բաժնեթուղթերը Թրըսթի մը վերածելու, որ մօտերս պիտի կազմուի Ցուրիխի և Պելճիքայի մէջ։»

ՊԵՐԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.— Եէնի Կազէթա ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Անգլիա ալ հաւանութիւն յայտնած ըլլալով, բոլոր մեծ տէրութիւնները որոշեր են Պերլինի դաշնագրին 25րդ յօդուածը ջնջել։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ դեսպանը խմբագրի մը զարմանք յայտնած է աւստրօթուրք բրոթօքոլին վաւերացման ուշանալուն համար։ Դեսպանին կարծիքով Օսմ. Խորհրդարանը շատ երիտասարդ է և չգիտեր կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը։ Նոյն Ֆրայէ Բրեսէի Թղթակիցը կ'ըսէ թէ բրոթօքոլին յապաղման պատճառներէն մէկն ալ արտաքին գործոց յանձնաժողովին նախագահին Թուրքերէն լաւ չգիտնալն է։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ նախարարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ, պատրաստուած ծրագրին համաձայն, Թուրքիոյ մէջ երկաթուղիներու շինութեան համար պէտք եղած գործողութեանց ձեռնարկուած ըլլալով, մենաշնորհներ խնդրողները կը հրաւիրուին նոյն նախարարութեան դիմել, հարկ եղած բացատրութիւնները ստանալու համար։

ՍՈՎԸ ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՄԷՋ. — Սկիւպի, Իշթիպի ու Գումանովայի մէջ յետին աստիճան թշուառութիւն կը տիրէ և անօթութենէ կը տառապին։ Հինգ հազար ընտանիք անօթի են։ Բէդրիչէի մէջ 16 հոգի անօթութեան հետեւանքով մեռեր են։ Տեղւոյն ագարակատէրերը խնդրագիր մը պիտի ուղղեն Երեսփ. Ժողովին, երկրագործներու վիճակին բարւոքման մասին միջոցներ ձեռք առնուելու համար։ ԵԷՆԻ Կազէթա կ'ըսէ թէ սովի այդ լուրերը չափազանցուած կը կարծուին։

ՐԻՖԱԴ փաշա այսօր մայրաքաղաքս կը հասնի Ճէպըլթացով։ Երէկ գիշեր Րիֆադ փաշա իր տիկնոջ հետ ճամբայ ելեր է Վիեննայէն։

ԱՑԵՐՆԻ երեսփոխան Սիւլէյման էֆ., որ արձակուրդով իր տեղը գացած էր, հրաժարական տուած է երեսփոխանութենէ։ Սիւլէյման էֆ.ի տեղ նոր ընտրելի մը չէ նշանակուած դեռ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ նախարարութիւնը որոշած է մեծ ռազմափորձերը կատարել մայիս ամսուն վերջերը։ Կ. Պոլսոյ ամբողջ պահակազօրքը պիտի մասնակցի այդ ռազմափորձերուն, որոնք տեղի պիտի ունենան Քեաղըթհանէի բարձունքին վրայ, 20 քիլոմէթր շրջանակի մը մէջ։ Բարձրաւանդակ մը պիտի շինուի ռազմափորձի դաշտին վրայ, ուր ներկայ պիտի գտնուին դիւանագիտական մարմնոյն անդամները։ Ռազմափորձերը ընդհանուր զօրահանդէսով մը պիտի վերջանան։

ՍԷԼԱՆԻԿ գտնուող միջազգային ելմտական յանձնաժողովը Կ. Պոլիս փոխադրելու որոշում տրուած է, անոր գործունէութեան սահմանը ընդլայնելու և օսմ. ելեւմուտքը բարեփոխելու համար, կ'ըսէ Թայմզ։

ՄԻՇՏ ԱՆՀՈԳՈՒԹԻՒՆ. — Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կ'ըսէ թէ գործի համար մայրաքաղաքս եկած օտարականներ կը գանգատին որ ինչպէս հին Րէժիմին օրով, հիմա ալ անհոգութիւն կը տիրէ պաշտօնական գործողութեանց առթիւ։

ԱՆՁ. ԳԱՆՁՈՒՆ նախարար Նուրի պէյ հրաժարած է։

ՄԱՄՈՒԼԻ նոր կանոնագիրը մօտ օրէն պիտի վաւերացուի Երեսփ. Ժողովին կողմէ։ Սէրպէսդի երկրորդ միթինկ մը կը կազմակերպէ այդ կանոնագրին դէմ։ Գումարման օրը որոշուած չէ դեռ։

ՇԷՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄԸ ֆէթվայի մը վրայ հիմնուած, որոշում մը պիտի հրապարակէ, որուն համաձայն, Շէրիի օրէնքով արգիլուած է մենամարտը և մարդասպանութիւն կը նկատուի։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ տեսչութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը յանձնարարէ լրագիրներուն՝ Գուրանէն ամբողջական հատուածներ չհրատարակել, իսլամութեան հակառակ ըլլալով այդ բանը։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼՀԱՄԷԻ կողմէ ԵԷՆԻ Կազէթայի դէմ բացուած վատահամբաւութեան դատը երէկ տեղի ունեցաւ պատժական Բ. ատեանին առջեւ։ Ընդհանուր դատախազին պահանջումով, դատը յետաձգուեցաւ մինչեւ որ Նէճիպ Մելհամէի դէմ բացուած դատը վերջանայ։

ԳՈՒԶԳՈՒՆՃՈՒՔԻՆ երէկ առտու կամուրջ հասած Շիրքէթի շոգենաւի մը ուղեւորները տոմսակ գնած չըլլալով կռիւ մը ծագեցաւ ուղեւորներուն և տոմսակահաւաքներուն միջեւ։ Քանի մը հոգի ծեծ կերան ու վիրաւորուեցան։ Ոստիկանութիւնը միջամտեց։

ՍԿԻՒՏԱՐ Պիւլպիւլ Տէրէսի բնակող Սալիհ անուն մարդ մը մեռած է 130 տարեկան։ Մինչեւ վերջը պահած էր իր մտային կարողութիւնները։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Կ. Պոլսէն կը գրեն Սթանտարտի. — Օսմ. Սահմանադրութիւնը, գոնէ ժամանակի մը համար իր բանակին դիրքէն ու էութենէն կախում ունի. ուստի շահեկան, միանգամայն կարեւոր է գաղափար մը ունենալ թէ օսմ. բանակը ի՛նչ տարրերէ կազմուած է, ի՛նչ աւանդութիւններ ունի և ի՛նչ ազդեցութիւններ կրած։— Օսմ. բանակը կազմուած է Անատոլուի և Ռումէլիի Իսլամներէն։ Անատոլուի Թուրքերը, համեմատաբար շատ աւելի են թիւով, միւսներէն աւելի Սուլթանին հնազանդ, հանդարտաբարոյ և նուազ մտացի։ Իսկ Ռումէլիի զինուորները, դրացի անկախ երկիրներու հետ յաճախ շփման մէջ ըլլալով, Անատոլուի Թուրքերէն աւելի ազատամիտ ու մտացի են։ Յեղափոխութիւնն ալ արդէն անոնց ձեռքով ի գլուխ ելաւ։ Բանակ մը, սակայն, միայն զինուորով, տասնապետով չի կազմուիր։ Զայն առաջնորդողը սպան է։ Օսմ. բանակին սպաներուն մէջ ցեղի նկատում չկայ, թէեւ յեղափոխութեան գործը Ռումէլիի բանակին Ռումէլիցի սպաներուն միջոցով յաջողեցաւ, սակայն սպաներուն ամենքն ալ Թուրք, Չէրքէզ, Ալպանիացի ու Ռումէլիցի, կրթութիւն ստացած ու հաւասարապէս զարգացած են։ Մակեդոնիոյ բանակին յիսնապետէն վեր բոլոր սպաները Օսմ. Քօմիթէի անդամ են։ Միւս բանակներուն մէջ ալ Օսմ. Քօմիթէի անդամներ կան, բայց առաւորաբար երիտասարդ սպաներ են։ Յեղափոխութեան առաջին օրերուն՝ ասոնք մեծերուն ձեռքէն առին բանակին հրամանատարութիւնը և իշխանութիւնը իրենք ստանձնեցին։ Ռումէլիի բանակները անխտիր յօժարակամ ընդունեցին յեղափոխութեան գաղափարը, իսկ Անատոլուիններն յետոյ իմացան եղելութիւնը և կատարուած իրողութեան մը առջեւ գտնուեցան։ Անատոլուի բանակներուն երիտասարդ սպաները մեծ մասամբ Քօմիթէի անդամ են, մեծերը սակայն անտարբեր մնացին և նոյն իսկ թշնամական վերաբերում մը ունեցան։ Մեծ ու փոքր սպաներու միջեւ հակառակութիւն մը կայ։ Առաջինները իբր 16,000 հոգի, հին րէժիմը կը ներկայացնեն։ Նոր րէժիմին պաշտպանութիւնը ստանձնած են նոր սպաները։ Եըլտըզի և Թաշ Գըշլայի դէպքերը իրապէս այս երկու դասակարգի սպաներու միջեւ գտնուած նախանձէն առաջ եկած դէպքեր են։ Վերջապէս, ի բաց առեալ երիտասարդ սպաները, օսմ. բանակը եթէ հակասահմանադրական չէ, գոնէ մեծ մասամբ անտարբեր է Սահմանադրութեան, թէեւ երդում ըրած է հաւատարիմ մնալ Սուլթանին, ցորչափ անիկա հաւատարիմ մնայ Սահմանադրութեան։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Երբ համբաւաւոր՝ և հռչակաւոր՝ և մեծանուն՝ հայ հրապարակագիր Բիւզանդ էֆ. Քէչեան — ըլլընճրածին այս Տիտանը (sic) — առկէց երկու շաբաթ առաջ իր տաքուկ և հանգստաւէտ տանը անկիւնը նստած, փորը կուշտ կռնակը տաք, կը գրէր թէ «գաւառին մէջ քանի մը Հայ մեռեր է եղեր անօթութենէ, կ'արժէ՞ ատոր համար իրար անցնիլ և մեր Թուրք հայրենակիցներուն խաթրը կոտրել», ահա երէկ իմացանք թէ անդին, Անատոլուի մէջ ժողովուրդը ի չգոյէ հացի, ի չգոյէ խոտի և արմատի հո՛ղ կ'ուտէ եղեր։ Այսօրուան Ժամանակը կ'ըսէ թէ այլ եւս պատմական այդ հողէն նմուշ մը ներկայացուեր է իրեն՝ Քեօթահեացի երկու Թուրք երիտասարդներու կողմէ, որոնք ալիւրի պարկի մը մէջ լեցուցեր են այդ հողը և կը ցուցանեն հետաքրքիրներու։ Ժամանակ համը նայեր է այս գեղեցիկ ու նորօրինակ ուտեստին և չէ ախորժեր։ Իրաւունք ալ ունի չախորժելու։ Մանաւանդ՝ մեր Պոլսեցիներուս քիմքը բնա՛ւ չախորժիր ասանկ անախորժ հացուեներէ։ Ազնիւ ալիւրէ շինուած հացերու, խըվրընկի փափուկ ու ախորժագրգիռ միսին ու անկէց պատրաստուած այլազան համադամներուն, պէօրէկի, պիֆթէքի և հիւթեղ ու բուրումնաւէտ կերակուրներու ընտելացած մեր քիմքերն ու ստամոքսները հարկաւ թէ չպիտի հաճոյք զգային Անատոլուի մեր եղբայրներուն՝ առ ի չգոյէ լաւագոյնին՝ այս նախընտրած կաւեղէն համադամէն (այնպէս չէ՞, Տիտա՛ն)։

Բայց ասանկ ըլլալով հանդերձ՝ իբրեւ եղբայրներ որ կը գուրգուրանք մեր հեռաւոր եղբայրներուն վրայ, կարելի է և պարտականութիւննիս է հետաքրքրուիլ անոնց անդական գործերովն ալ։ Որովհետեւ Նախախնամութիւնը այնպէս տնօրիներ է որ մենք Պոլսոյ երկնքին տակ ծնինք ու կարենանք ապրիլ ոչ-հողեայ ուտեստներով, ասիկա պատճառ մը չէ սակայն որ անտարբեր ըլլանք գիտնալու թէ ինչ կ'ուտեն մեր Անատոլուցի եղբայրները՝ առանց ցեղի և կրօնքի խտրութեան (անանկ չէ՞, ո՛վ մեծափարթամդ Տիտան)։

Բայց այս հողակերութեան նորութիւնը անմոռանալի հանգրուան մըն է Թուրքիոյ ժողովուրդներուն պատմութեանը մէջ, Մարդիկ հինէն մինչեւ վերջին տարիներս, սովի ժամանակ, ամէն բան կերած էին, նոյնիսկ զաւակնին, բայց հո՛ղ երբեք կերած չէին։ Այս ծայրայեղութեան մղուելու համար՝ այդ թշուառ մարդիկները հոգեկան, մարմնական ու ջղային ի՛նչ աննկարագրելի դրութեան մը հասած ըլլալու են։ Հողը իբրեւ ուտեստ։ Գիտութիւնը ասիկա չէր նախատեսած։ Ամէնէն բարձրաստիճան երեւակայութիւնները (նոյնիսկ Տիտանինը) չեմ կարծեր որ երբեք կարենային հեռատեսել մարդկային հողակերութեան պարագան։

Ու սակայն ճշմարտութեան մը դիմաց է որ կը գտնուինք։ Իսմայիլ պէյ զատէ Համտի և Ճէլալ էֆ. զատէ Մուհէտտին էֆ.ները՝ պարկ մը այդ հողէն գրկած կը պտտին Պապը Ալիին կողմերը և կը ցուցանեն։ Եթէ ներեն, խորհուրդ պիտի տայի մեր այս երկու Թուրք հայրենակիցներուն որ այդ ահաւոր պարկը անգամ մը տանէին Օսմ. Խորհրդարանին դուռը և հոն, ներս մտնող երեսփոխաններուն մէյմէկ քիչ այդ հողին համէն նայել տային։ Երկրին ներկայացուցիչները չեմ կարծեր որ չուզէին իրենց լեզուին ծայրը դպցունել այդ հողակերտ ուտեստին, քանի որ ներսը աղուոր ճոխ պիֆթէք մը ունէին ուրկէ կրնան իսկոյն հողին թողած վատ տպաւորութիւնը չէզոքացնել։ Նոյնպէս, պիտի աղաչէի յիշեալ էֆ.ներուն որ այդ պարկը անգամ մըն ալ տանէին մինչեւ Բիւզանդիոնի խմբագրատունը Սուլթան Համամ, Մոլաթաչը, ուր պատիւ պիտի ունենային ներկայանալու աշխարհահռչակ հայ խմբագրապետ Բիւզանդ էֆ. Քէչեանին և անոր ցոյց տային այդ պատմական պարկը, ու հողէն կտո՛ր մը, քի՛չ մը, գնդասեղի գլուխ չափ դնէին անոր փափուկ լեզուին վրայ. այսպէսով գուցէ կարենային քիչ մը կակղել անագորոյն Տիտանին սիրտը և անոր գութը շարժել։

ԵՐՈՒԽԱՆ

* * *

ԽՈՀԱՐԱՐ ՆՇԱՆ
ԵՒ
ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տէր Խմբագիր

Նէճիպ Մելհամէի դատավարութեան առթիւ Եըլտըզի մէջ մնացած խոհարար Նշանի մասին տրուած ռաբօրը կարդացինք։ Այսպիսի ռաբօր մը ստորագրողները կա՛մ ապուշ են, կա՛մ կաշառուած և կա՛մ ահագին ճնշման մը տակ ստորագրած ըլլալու են, քանզի...

1. Սոյն ռաբօրին մէջ յիշուած վէրքերը քանի մը վայրկեանի միջոցին մարդ մը կամ կատու մը չեն կրնար մեռցնել։ Այսպիսի կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ մահը քանի մը պատճառներով միայն կրնայ գալ, կա՛մ վէրքը ուղղակի սրտին և ուղեղին կը համդիպի կամ թէ մեծ երակներէն մէկուն պատռելով արիւնահոսութիւն յառաջ կը բերէ. ասոր երեքն ալ չէ պատահած Նշանի վրայ։

2. Ո՛և է վէրքէ մարդ կրնայ մեռնիլ, սակայն գոնէ 24 ժամ անցնելու է որ բորբոքում մը կամ թունաւորում մը յառաջ գայ։ Փորը ճեղքելով, ստամոքսը բացուելով մինչեւ իսկ աղիքները դուրս թափելով մարդ չմեռնիր, նոյն իսկ հաւն ալ չմեռնիր. 24-48 ժամ անցնելու է. այս պարագան կ'ապացուցանեն գիտութիւնը և հարիւրաւոր ու հազարաւոր դէպքերը։

3. Քանի մը վայրկեանի մէջ թիթեղի կտորով մը մարդ մը մեռցնել կամ շուն մը մեռցնել դիւրին բան չէ, նոյնիսկ անկարելի է. ինքզինքը մեռցնելը բոլորովին անհաւատալի է։

4. Ուշադրութեան արժանի ուրիշ կէտ մըն ալ. մարդ մը իր ձեռքովը քանի մը վայրկեանի մէջ բըրբիչէն դանակի պէս գործիք մը կը շինէ ու դրան առջեւը կեցող ոստիկաններ չեն լսեր. բաց աստի, ինքզինքը այս խայտառակ գործիքով կը սպաննէ և դուրսինները միայն դուռը բանալէ ետքը եղելութիւնը կը հասկնան. ո՛ն, ասիկա կլլուելիք բան չէ...։ Վստահ եմ որ բոլոր անոնք որ իրենք զիրենք տօքթօր կ'անուանեն՝ պիտի ստորագրեն այս թուղթը, ինչպէս ես կը ստորագրեմ։

ՏՕՔԹ. Ա. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ
Ամերիկեան խան
Կ. Պոլիս

* * *

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ. — Էջմիածնէն կը հաղորդեն թէ, մինչեւ այսօր ո՛չ Սինոդը, ո՛չ Տեղապահը ո և է պաշտօնական տեղեկութիւն չեն ստացեր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հաստատութեան մասին։ Հաւանօրէն, կ'ըսէ Մշակ, մօտերս կը հրատարակուի կայսերական հրովարտակը, որմէ յետոյ միայն Սինոդը հրաւիրակներ կը ղրկէ Պոլիս՝ հրաւիրելու Վեհ. Հայրապետը՝ երթալ օծուիլ Կաթողիկոս։ Օծումէն յետոյ միայն կ'որոշուի նոր Կաթողիկոսին Բեդրսպուրկ երթալով Զարին ներկայանալը։

⁂ Կը տեղեկացնեն նաեւ թէ՝ Էջմիածնի Սինոդին կողմէ Տ. Տ. Անանիա և Յուսիկ եպս.ները և Մեսրոպ ու Մատթէոս վրդ.ները պիտի գան Պոլիս իբրեւ հրաւիրակ։

⁂ Կ'ըսուի թէ Զարը ուղղակի Բեդրսպուրկ պիտի հրաւիրէ նորընտիր Ս. Հայրապետը և ինչ ինչ նոր առաջարկութիւններ պիտի ընէ Ն. Ս. Սրբազնութեան։ Այս առաջարկութիւնները եթէ ընդունուին Կաթողիկոսին կողմէ, Նիքոլա Բ. պիտի արտօնէ Իզմիրլեան Սրբազանին Ս. Էջմիածին ուղեւորութիւնը և օծումը։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆ. — Ազգ. Պատրիարքարան հասած են և կը հասնին հարիւրաւոր գրեր, առաջնորդարաններու կողմէ ղրկուած, որոնք ներկայ տարիէն սկսեալ զինուորական տուրք վճարել չեն ուզեր, այլ ընդհակառակը կը փափաքին Սահմանադրութեան համաձայն զինուոր տալ։ Եւ այս ամէն խնդրագրերը ղրկուած են Քաղաք. Ժողովին օրակարգին վրայ, որ սակայն մինչեւ հիմայ ո և է հիմնական դիմում չըրաւ։ Մեծ Եպարքոս Հիլմի փաշա Խորհրդարանի երէկի նիստին ղրկած գրով մը կը ծանուցանէր թէ՝ ըստ Սահմանադրութեան թէեւ քրիստոնեաներէն ալ զինուոր պիտի առնուի, որով ջնջուած է զինուորագրութեան տուրքը, սակայն որովհետեւ ցարդ չէ հաստատուած զինուորագրութեան նոր օրէնքը, հետեւաբար, մինչեւ անոր վաւերացումը, հարկ է որ զինուորական տուրքը գանձուի։ Երեսփ. Ժողովը որոշեց այս գիրը յանձնել ելեւմտական յանձնաժողովին քննութեան։ Խորհրդարանի հայ անդամները անմիջապէս միացան ժողովէն յետոյ և հաւաքական թագրիր մը տուին թէ՝ ըստ Սահմանադրութեան ոչ-իսլամներէն ալ զինուոր պիտի առնուի, թէ հայը այլ եւս անկարող՝ զինուորական տուրք վճարելու և պատրաստականութիւն կը յայտնէ զինուորագրուելու։ Հայ երեսփոխաններու այս թագրիրը վաղուան Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ հովանաւորութեան ներքեւ երէկ իրիկուն Բերա՝ Վարիէթէ թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ ներկայացում մը՝ ի նպաստ՝ ժողովրդական երեկոյեան դասախօսութեանց։ Կովկասահայ Վրոյրի խումբին կողմէ ներկայացուեցաւ «Խորտակուած Զանգ»ը հինգ արար, հոգեբանական և կնճռոտ խաղ մը։ Այս առթիւ կազմուած էր կարգադիր յանձնախումբ մը, որ կը բաղկանար մասնաւորաբար Բերացի օրիորդներէ, բաւական արդիւնաւոր ըրած էր ներկայացումը։ Օր. Ազամեան, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ մեծ յաջողութեամբ կատարեց իր դերը և արժանացաւ ծափահարութիւններու։

ԹԻՖԼԻԶԻ հանգանակիչ Մասնաժողովը որոշած էր կաթող. Տեղապահի միջոցաւ միջնորդել Փոխարքայի մօտ, թոյլատրելու Մասնաժողովին մէկ տարի եւս շարունակել իր գործունէութիւնը։ Վերջին նիստին մէջ Մասնաժողովը որոշեց որ իր անդամներէն Պ. Պ. Ալ. Մելիք-Ազարեանց, Ալ. Քալանթար և Սամսոն Յարութիւնեան ներկայանան փոխարքային և կարեւոր բացատրութիւնները տան։

ՀԱՅ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԵՒ ԻՇԽԱՆ ՄԸ. — Լոնտոնի առաջնակարգ պահպանողական թերթը, «Globe», հետեւեալը գրած է վախճանեալ զօրավար Ջօհրապի մասին։ Արդէն նախապէս յիշեալ հայ զօրավարին մահը ծանուցած էինք Արեւելքի միջոցով։

«Մեծն Բրիտանիոյ՝ Նեղոսի երկրին մէջ կատարած գործին մէջ երեւելի օժանդակը, զօրավար սըր Եդուարտ Ջօհրապ փաշա, վախճանեցաւ, և օղակ մը եւս կտրուեցաւ անցեալին ու Անգլիոյ գրաւման յուզիչ օրերուն միջեւ։ Այդ գրաւման պահուն սըր Եդուարտ Ջօհրապ, առաջին կարգի զինուորական մը, Անգլիոյ ամէնէ վստահելի տեղակալներէն էր։ Իր ծառայութիւնները բազմապէս անգին էին, ու երբ Խտիվին պատերազմական ենթաքարտուղար կարգուեցաւ 1894-ին, զօրավար Ջօհրապ փաշա վարձատրուեցաւ K. C. M. G.-ով մը*)։ Եգիպտոսի ամէնէ կարող վարչապետին՝ Նուպար փաշայի և իր լաւագոյն ելեւմտագէտին՝ Տիգրան փաշայի նման, սըր Եդուարդ Ջօհրապ եգիպտացի չէր երբե՛ք, այլ ազնուական ընտանիքէ հայ մը։ Կանուխէն Անգլիական դրօշին ներքեւ ծառայեց և 1884-ին լօրտ Վուլզլիի հետ էր, նախ անոր սպայախումբին մէջ և ապա իբրեւ անոր aide-decamp-ը։ 1878-ին, Պուլկարիոյ մէջ եգիպտական գունդին հրամանատարը Ջօհրապ փաշա էր։ Թէպէտեւ հիմնովին քաջածանօթ եւրոպական զինավարժութեանց, ան մինչեւ վերջ ալ հաստատ հաւատացող մը մնաց բրիտանական դպրոցին ու հայրենիքէն Խտիվին բանակը եկող շատ մը երիտասարդ սպաներ փաշան իրենց լաւագոյն բարեկամը գտած էին Սէրդարէ վերջ»։ Իսկ վերջերս «Times»ի մահացուցակին մէջ հրատարակուած է հետեւեալ հակիրճ մահագոյժը. «Մեր Պուքրէշի թղթակիցը կը հեռագրէ մահը գերապատիւ Գէորգեանի, Ռումանիոյ հայ իշխանիկ մը, որ անցեալները գահաժառանգ իշխանին ու իշխանուհիին մանուկը մկրտեց»։

«ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՈՒՆ» երրորդ ընդհ. ժողովի մասին գրած էինք երէկ։ Այդ նիստին մէջ Ընդհ. Ժողովի Նախագահ ընտրուեցան Տօքթ. Թորգոմեան, քարտուղար Օր. Գոհարիկ Փանոսեան, իսկ փոխ-քարտուղար Օր. Էլիզ Մէհտէրեան։ Հաշուեքննիչ յանձնաժողովին անդամ՝ Թիրեաքեան Հայկ, Հալաճեան Պետրոս, Յակոբ Պահրի, Վահագն և Խոսրով Պապաեան։ Իսկ վարչական ժողովին անդամ ընտրուեցան՝ Օր. Սաթենիկ Օհանջանեան, Տիկ. Զարուհի Պահրի, Օր. Արուսեակ Փանոսեան, Տիկ. Լուիզ Ղազարոսեան, Օր. Վեհանոյշ Ստեփանեան, Մկրտիչ Արապեան, Յակոբ Տէր Յակոբեան, Երուանդ Պէյլաղեան. իսկ փոխ-անդամ կարգուեցան Օր. Մաննիկ Պերպէրեան և Ատոմ Շահէն ու Հայկ Թայքեօնեան։ «Աշխատանքի Տան» համար առաջին տարուան իբր պիւտճէ սահմանուած է 800 ոսկի։

ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆԻՆ. — Կովկասահայ յայտնի ժողովրդական երգչին՝ Աշուղ Ջիւանիի մահը ամբողջ Կովկասի մէջ խորին ցաւ պատճառեր է և ամէն կողմ հոգեհանգիստներ կատարուեր են։ Այս առթիւ Թէլաւի (Կովկաս) մէջ տեղւոյն հայ և վրացի աշուղներու նախաձեռնութեամբ Մայր եկեղեցիին մէջ պատարագէն յետոյ կատարուեր է հանդիսաւոր հոգեհանգիստ մը, ի յիշատակ իրենց ընկերոջ։ Ներկայ գտնուեր են 22 աշուղներ, մեծամասնութիւնը կոյր, որոնք կ'ողբային իրենց ուսուցչին մահը։

ՀՕԳԵՒՈՐ ՀԱՄԵՐԳ. — Թիֆլիզի արքունական թատրոնին մէջ մարտ 3ին տեղի ունեցեր է հոգեւոր համերգ՝ երեք մասէ բաղկացած. հայկական, կաթոլիկ և օրթոտոքս։ Հայկական բաժնին երգերը կը ղեկավարէր Հայր Կոմիտաս վրդ.՝ ծանօթ երաժշտագէտը։ Այս առթիւ երգուեր են «Մարմին տէրունական», «Հայր մեր» և «Սուրբ սուրբ»։ Ներկաները շատ գոհ մնացեր են։ Համերգին մասնակցեր է հայերէն՝ Տիկին Սպենդիարեան որ երգեր է Պէթհօվէնի բիէթա Սէնեօռէն և ուրիշներ մեծ յաջողութեամբ։

ԱՐՈՒԼԵԱՆ-ԱՐՄԻՆԵԱՆ խումբը երէկ իրիկուան կողմ Իզմիրէն մայրաքաղաքս ժամանեց և այս առտու Պրուսա մեկնեցաւ շարք մը ներկայացումներ տալու համար։ Գրած էինք թէ Մաղնիսայի մէջ սոյն խումբը ներկայացում տուած ատեն բեմը կքեր է և սակայն ո՛չ թէ բեմը, այլ բառաթին է որ փլեր է, առանց սակայն անձի կորուստի։

«ՇԻՐԱԿ». — Հրատարակուեցաւ Շիրակի 6րդ թիւը՝ գրական գեղեցիկ պարունակութեամբ։

ՄՕՏԱԼՈՒՏ ԲԱՑՈՒՄ
ԺԱՌԴԷՆ ՏԸ ՓԱՌԻ (ՕՍՄԱՆ. ՊԷՅ)

Ժառտէն տը Բարի ի մօտոյ իր դուները պիտի բանայ այնպիսի հրապուրիչ յայտագրով մը, որ Կ. Պոլսոյ մէջ տեսնուած չէ բնաւ։ Ամէն օր ժամը 4½էն 7½ քօնսէր-բրօմընաս, 40 նուագածուներու մասնակցութեամբ, և սինէմաթօկրաֆ՝ հանդէսներու սրահին մէջ։ Ամէն իրիկուն ժամը 8½ին ներկայացում, մասնակցութեամբ Բարիզի երգեցիկ-սրճարաններու առաջնակարգ դերասաններու և 25 նուագածուներու։ Հանդէսներու սրահին մէջ շարունակական ներկայացում սինէմաթօկրաֆի՝ անտիպ պատկերներով։ Ծաղիկներով, տունկերով և լոյսով զարդարուն դիւթական տեսարանի մը մէջ՝ յաճախորդները պիտի կրնան ալա Նաբօլիթէն պաղպաղակ և առաջնակարգ ըմպելի ու աղանդեր ճաշակել։ Ամէն կիրակի և տօն օր ժամը 10էն մինչեւ կէս օր մաթինէ-քօնսէր։ Ամէն ուրբաթ օր, սինէմաթօկրաֆի մեծ մաթինէ, Թուրք կիներուն յատկացուած, մասնաւոր մուտքով։ Մէկ քանի օրէն պիտի հրատարակենք մանրամասն յայտագիրը։ Բայց այժմէն կրնանք վստահեցնել մեր ընթերցողները թէ Ժառտէն տը Բարիի Տնօրէնութիւնը մինչեւ հիմա վարած ըլլալով Ֆրանսայի ամենամեծ կազինոները, իր խոստումներէն աւելին պիտի ընէ՝ Կ. Պոլսոյ հանրութիւնը գոհացնելու համար։

ԱԶԴ
ՕՍՄ. ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Վարչական Խորհուրդս կը ծանուցանէ իր բոլոր անդամներուն և Ներկայացուցչական Ժողովոյ անդամներուն որ ամենախիստ ստիպողական խնդրոյ մը մասին խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար հաճին ամբողջութեամբ **ԱՆՊԱՏՃԱՌ** ներկայ գտնուիլ, վաղը, չորեքշաբթի, մարտ 18, Բերա, Թագսիմ, չաքարավաճառ Հաճի Սալիմ որդւոց վաճառատան վրայի յարկը, իրիկուան ժամը 12էն վերջ։ Նիստը դռնփակ է։

Ի դիմաց Վարչական Խորհրդոյ
Քարտուղար Նախագահ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԲԵՍԵԼ
Կ. Պոլիս, 16 մարտ 1909

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՇԻՐԱԶԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

ԹԷՀՐԱՆ, 29 մարտ. — Սամսամ-Իւս-Սալթանայի հրամանին տակ գտնուող Պախթիար ցեղը վերջնապէս գրաւեր է Շիրազը, և Շահին կուսակիցները գաւառէն դուրս հանելով Սամսամ-Իւս-Սալթանան կուսակալ նշանակեր է։ Նահանգային ժողով կազմուած է Շիրազի մէջ։

— Բազվինէն կը ծանուցանեն թէ, յեղափոխականներու կողմէ նոյն քաղաքին գրաւման հետեւանքով, Սաթթար Խան ստիպողական և յարմար դատեց լաւ սպառազինուած 1000 հոգի օգնութեան ղրկել Ռէշթի յեղափոխականներուն։ Բազվին քաղաքը յեղափոխականներու գումարման կեդրոնը պիտի ըլլայ, որովհետեւ ռազմագիտական շատ նպաստաւոր կէտ մըն է Թէհրանի դէմ ապագային կատարուելիք ռազմական գործողութեանց համար։ Պաղ Շահի մէջ, գիշեր ցերեկ, նոր ամրութիւններ կը շինեն։ Նախկին ռուս գնդապետ Լիաքոֆ կը վարէ աշխատութիւնները։ Զրոյց կը շրջի թէ Շահը փորձած է անձնասպան ըլլալ, բայց ձեռքը դողալուն, հարուածը փոխանակ սրտին ուղղուելու, ձախ ձեռքը վիրաւորած է։

* * *

ՊԷՐԼԻՆ. — Նախարարապետ Ֆոն Պիւլով իշխան, այսօր, Խորհրդարանին մէջ, քաղաքական մեծ ճառ մը խօսեցաւ Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութեան վրայ։ Ի վեր հանեց թէ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ անդրդուելի զինակցութեան պէտք է վերագրել խաղաղութեան պահպանումը։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Կը կարծուի թէ մեծ տէրութեանց ներկայացուցիչները վաղը հաւաքական դիմում պիտի ընեն սերպ կառավարութեան մօտ, համոզելու համար Սերպիան որ Աւստրիոյ ծանուցագիր մը տայ, մեծ տէրութեանց կողմէ ընդունուած ձեւով։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ. — Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, Պոլսոյ իր գործակալութիւնը և Բերայի իր գրասենեակը չափաւոր գնով մը կ'ապահովագրեն Յունաստանի Ազգ. Պանքայի 1880ի 3% պարտաթուղթերու ամորթիզմանի վիճակահանութիւնը, որ տեղի պիտի ունենայ 1909 ապրիլ 1ին։ 8—5

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		16/29 Մարտ
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 35¹/₂
Ամէնէն բարձր գին	»	102 06
Ամէնէն վար գին	»	101 34
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	175 50
Ամէնէն բարձր գին	»	175 87
Ամէնէն վար գին	»	175 50

ԲԱՑՈՒՄ,		17/30 Մարտ
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	101 39
» » » ժամը 6ին	»	101 38
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	175 75
» » ժամը 6ին	»	175 75
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	432
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա. սէրի	»	522 —
» » » Բ. սէրի	»	519 —
» » բաժնթղթ.	Ա. Ո.	15 —
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 10
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 05
Օսմ. Ծխախոտ		16 —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 90
» ժուիսանս		3 15
» պարտաթուղթ		488 —
Թրանսվալ	Ֆր.	58 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		311 —
Պալիա Գարաայտըն		410 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նէճիբ Քէօֆա Թրամ. բաժնթղթ.	»	2 —
Սալօնիքի Պանքա		124 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		22 —
» սովորական		19 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	52 —
Զարթրքա	»	18 50
Քմէտի Ֆանէրէ էմիրբէնէն հին		288 —
» » » Նոր		253 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		Ղրուշ	110 15
Բարիզի »	»	Ֆրանք	22 85
Վիեննայի »	»	Քուրօն	21 88
Պերլինի »	»	Մարք	18 66

ՋԱՏԿԻ
ԵՒ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՄԹԵՐՔԸ
ՓՆՏՌԵՑԷ՛Ք
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
ՈՐ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ Է

ՏՕՔԹՕՐ
ԳՐԻԳՈՐ ՖԸՆՏԸՔԼԵԱՆ
Վկայուած Բարիզի Համալսարանէն եւ երեք տարի պաշտօնավարած Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ։
Կը դարմանէ ներքին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։
Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէն յետոյ, ժամ 2-5 (8էն 11 Ը. Թ.), իր բնակարանին մէջ, Բանկալթի, Պէօյիւքտէրէ Ճատտէսի, թիւ 40։
Հինգշաբթի օրերը ձրի։ 15—15

ԻԼԱՆ
(Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նեզարէթի)
Բօսթանճըպաշընտա գուլլանըլմագտա օլան իսթիմբօթ պիր միւտտէթտէն պէրու իսթիմալտէն սագըթ օլմասընտան տօլայը գազան վէ մաքինա տաիրէսիյլէ վաբօր թամիրաթը մէվգըի միւնագասայա վազ գըլընտըղընտան թալիպ օլանլարըն իւզտէ օն հիսսէ իլէ թէմինաթը նագտիէ վէ խսօսի Տէրսաադէթ Թիճարէթ Օտասը իլէ մուգավէլաթ մուհարրիրը լէյինտէն մուսատտագ վէ քէֆալէթ գավիլէսի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա Նեզարէթի մէճլիսը իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։
Ֆի 16 մարթ 324

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՔԱՇՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 26ԻՆ

2 օսմ. ոսկի շահող թիւեր

2791	800	22551	60	42251	60	65741	50	89721	30
2901	10	22781	90	43541	50	65881	90	90121	30
3371	80	23221	30	44131	40	66821	30	90311	20
3881	90	24311	20	44691	700	67841	50	90671	80
3971	80	24611	20	45351	60	68921	30	91381	90
4701	10	24891	900	45531	40	69151	60	91511	20
4951	60	26191	200	45821	30	69811	20	92361	70
5211	20	26361	70	46321	30	72471	80	92551	60
6601	10	26621	30	47591	600	73051	60	93831	40
6641	50	26651	60	49171	80	73231	40	94181	90
7501	10	27231	40	50571	80	73941	50	94291	300
8031	40	27451	60	51521	30	74181	90	95901	10
8421	30	27911	20	51531	40	74461	70	96191	200
8531	40	28041	50	51651	60	75521	30	96361	70
8681	90	28271	80	51721	30	76211	20	97591	600
9101	10	29001	10	52411	20	77201	10	97921	30
10071	80	29011	20	52481	90	77321	30	99141	50
10241	50	29371	80	52501	10	77641	50	99271	80
10951	60	29491	500	52621	30	77781	90	99291	300
12011	20	29761	70	53601	10	78921	30	99651	60
12251	60	31261	70	54961	70	79021	30	99681	90
12491	500	32121	30	55101	10	79131	40	101161	70
12631	40	32721	30	55331	40	79731	40	101191	200
12951	60	33911	20	57031	40	80081	90	101481	90
13051	60	34031	40	57521	30	80661	70	101641	50
13101	10	34331	40	58551	60	81071	80	102011	20
13401	10	34461	70	58801	10	81631	40	102421	30
13481	90	34491	500	58811	20	81701	10	102431	40
15741	50	38101	10	59041	50	82321	30	104261	70
16011	20	38191	200	60771	80	83141	50	104891	500
16651	60	38631	40	60801	10	83371	80	105551	60
17731	40	38851	60	60831	40	84541	50	106391	400
17771	80	38871	80	61311	20	84901	10	106981	90
19081	90	39211	20	62131	40	85151	60	107591	600
19961	70	39401	10	63131	40	85491	500	110411	20
19991	2000	40141	50	63381	90	86781	90	112291	300
20351	60	40441	50	63741	50	86991	7000	112771	80
20501	10	40811	20	64321	30	87671	80	114141	50
21991	2000	41161	70	65061	70	87991	8000	114321	30
22341	50	41601	10	65301	10	89131	40	114851	60

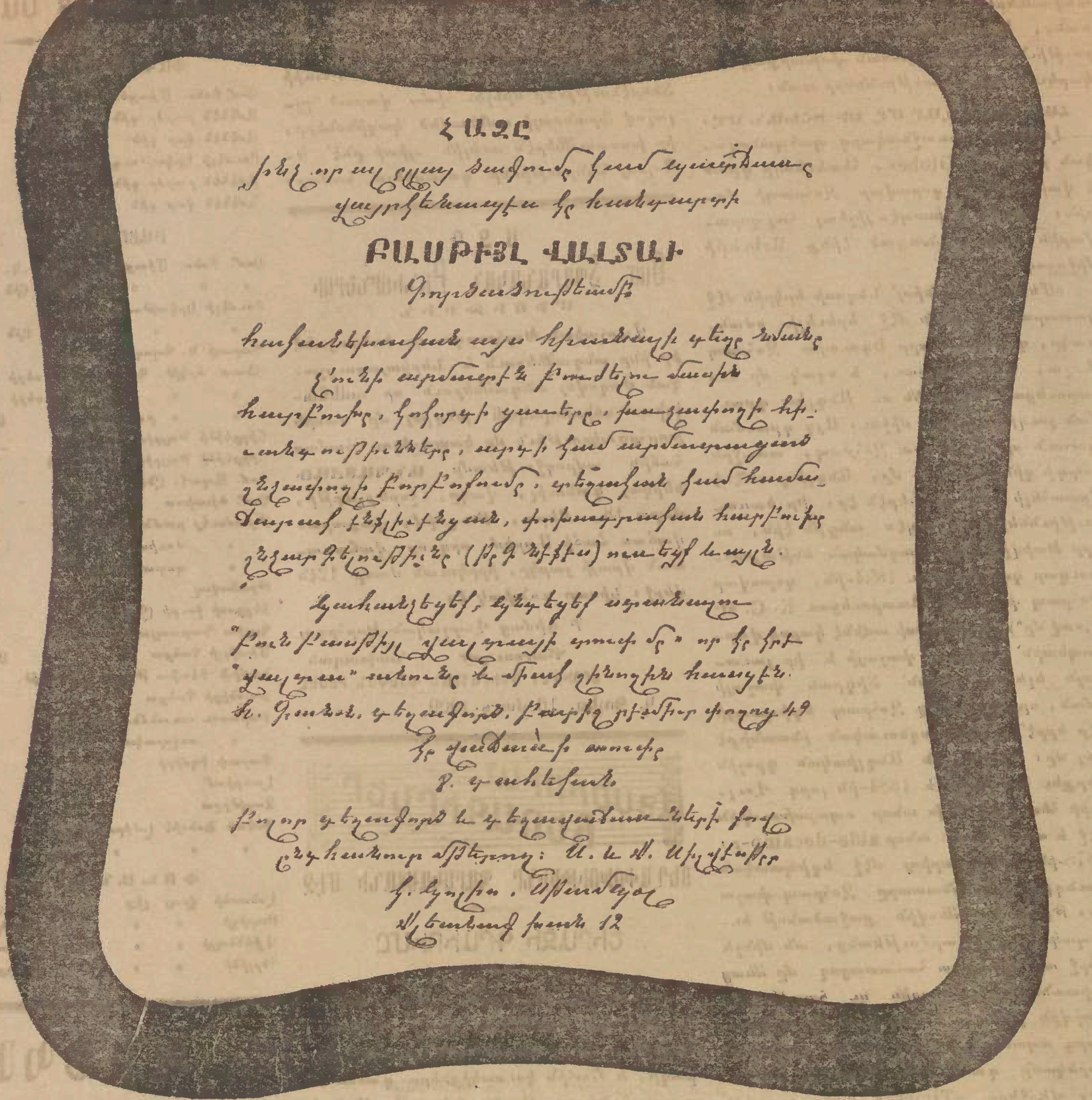

ՀԱՅՐ

[illegible]
[illegible] կը հաստատեմ

ԲԱՍԹԻՅԼ ՎԱԼՏԱՅ

Գործածութեամբ

[illegible]

(Բ.Գ. [illegible])

[illegible]

Կ. Պոլիս, [illegible] 49

[illegible]

Ա. եւ Մ. [illegible]

[illegible] խան 12

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

Médaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԻՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իւրենն կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար:

50—29

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Թողեալ հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ 1325 տարուան համար աճուրդի դրուած են Հավռանի (Գարասուի գիւղախումբ) եւ Գարասուի լճին ձկնորսութեան տուրքին վարձակալութիւնը: Անոնք որ կ՚ուզեն Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այդ աճուրդին եւ կ՚ուզեն տեղեկութիւններ ստանալ, կրնան Կ. Պոլսոյ Հանր. Պարտքի տնօրէնութեան դիմել: Ընդհ. Տնօրէնութիւն

⁂

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը հարկատուներուն կը ծանուցանէ թէ բաց ի Թուղթի ու խաւաքարտի վրայ եղած ծանուցումներէն, ամենայն կողմէ պատրաստուած եւ հանրային վայրերու մէջ կախուած կամ ցուցադրուած ծանուցումները ենթակայ են Դրոշմատուրքի օրէնքին 9րդ յօդուածին 94րդ հատուածին մէջ կանխատեսուած տարեկան տուրքերուն: Հետեւաբար, հարկատուներուն կը ծանուցուի թէ երկու ամիս պայմանաժամ տրուած է, սկսեալ 1909 մարտ մինչեւ ապրիլ 30էն (Հ. Տ.), ներկայանալու համար դրոշմատուրքի գրասենեակը, Ղալաթիա, որպէս զի նոյն օրէնքին Դ. մասին 3րդ գլխին մէջ կանխատեսուած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարուին: Այդ պայմանաժամէն յետոյ, տարեկան տուրքի ենթակայ ամէն ծանուցում, որուն համար 1325 ելմտական տարուան տուրքը չէ վճարուած, օրէնքի հակառակ պիտի նկատուի, եւ տուգանք պիտի պահանջուի իւրաքանչիւր ծանուցման համար, 38րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն: Շփոթութեան տեղի չտալու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը հանրութեան կը յիշեցնէ թէ մինչեւ 1909 փետր. վերջերը կատարուած բոլոր վճարումները, եթէ 1324 ելմտական տարուան ընթացքին տեղի ունեցած ըլլան, այդ տարուան հետ միայն առնչութիւն ունին, ի՛նչ որ ալ ըլլայ վերջին վճարումներուն թուականը: Ուստի շահագրգռուողները ամէն պարագայի մէջ պարտին վերը յիշուած պայմանաժամին մէջ 1325 տարուան դրոշմատուրքը վճարել:

⁂

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ռում. երկաթուղիներու պարտաթուղթերուն

Ազդ.— Ռումելիի երկաթուղիներու 235րդ վիճակահանութիւնը հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ 1909 մարտ 19/1 ապրիլին, կէս օրէն առաջ ժամը 10ին, Օսմ. Հանր. Պարտքի կեդրոնատեղին, ելմտական, հանրօգուտ շինութեանց եւ Օսմ. Կայս. Պանքայի պատուիրակներուն աջակցութեամբ:

Կ. Պոլիս, 7/20 մարտ 1909

ԻԼԱՆ

Շիրքէթ խայրիյէէն

Էյրիպօզ Նէֆտի 1500 քիլօ, Մօսքով Նէֆտի 1500 քիլօ, Ինկիլիզ պէդիրի 1000, Քայնամըշ պէդիր 2000, Եէշիլ վէ գըրմըզը մօրավիա 1000, Սու խամթը պօյասը 500, Ալա խսմթիւպեճ 4000, Գապա խսմթիւպեճ 3000, Ներյի սիեահ թօղ պօեա 150, Մէսին ա սարըսը 300, Ինկիլիզ աչըրը 300, Վէրնիք 200, Պուլադ պօյա 200, Եըվամ պօյա 30, Յուրչալըք գըլ 10, Չիվթ գըլ 4000, Իւնիէ իւսթիւբիսի 500, Դարֆիչէ 2000, Տօն եաղը 5000, Արապ սապօնը 500, Մում 400, Բամպուկ իբլիկ 150, բաքըթ Բիրինճ վիտա 100, Տէմիր վիտա 50, Բըլ քումաշ 200, Խարտա Բըլ քումաշ գըրմըզը 100, Մինտէրլիք մուշամմա 300 խարտա պէյազ, Մինտէրլիք մուշամմա 300 խարտա գըրմըզը, Սարը տամասքօ 100 խարտա, Գապա աստար 4000 մէթրօ, Ինճէ աստար 500 մէթրօ, Մաքինա իւսթիւբիւսի 2000 քիլօ, Սօտա 1000 քիլօ, Գոմանտօ 200 քիլօ, Լիւլէճի չամուրը 4000, Թօբրագ քէչիլի 100, Եէնասա միսմար 1500, Թէլ չիվի 40, Գալայ 100 քիլօ, Սիւնկէր 1000 ատէտ, Հասըր սիւբիւրկէսի 3000, Էլ ֆուրչասը 500 ատէտ, Սիյահ վէ պէյազ զըմպարա քեաղըտը 2000, Գալըն ուրկան 300, Ինճէ ուրկան 300, Սանճագ 100, Գըննապ 2000, Կէրտէլ 100, Վարիլ 30, Ֆայրապ քիւրէյի 48, Թէնէքէ լամպա 200, Թէնէքէ բարըգ 200, Մօսկօֆ թաչը 400, Հասըր սանտալիա 48, Ջամ կլօպէր 100, Ֆար քէչէսի 100, Բալէթ 50 ատէտ, Կազ 1000 թէնէքէ:

Շիրքէթը Խայրիյէ իչին լիւզումը օլուպ պալէատէ նէվ վէ մըգտարը մուհարրէր էշեա պիլմիւնագասա միւպայաա օլունաճագընտան իթասընա թալիփ օլանլարըն 100ռէ 10 նիսպէթինտէ տէբօզիթօ աքչէլէրինի միւսթասհիպէն Շիրքէթը մէգֆիւրէ խսարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունըր: Գարարը գաթիսի 25 մարտ չարշամպա կիւնի վէրիլէճէք տիր:

7/20 մարտ 1909

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
[illegible]՝ Փէրա, [illegible] թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղէքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, [illegible], Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսքիշէհիր, Երուսաղէմ, Գամախա, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միտիլլի, Մանչէսթըր, Նիգոսիա, Ուշագ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ:

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ՚ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բօլիցա) գրաւական առնելով:

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ: Թուրքիոյ եւ օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական օրդրեաններ կու տայ:

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ՚ընդունի եւ կը պահէ:

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, առեւտրական հրամաններ կը գործադրէ, ցանկացած տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ՚առնէ եւ կը ծախէ:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ՚ընդունի, պահպանման փոքր վարկեր մէջ փակուած, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին: Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] սենեակներու մէջ, հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պահեստով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ՚ընծայեն: [illegible] մէջ կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի: Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ՚առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն: Անոր արդէն հաշւոյն կ՚անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով:

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ՚ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Փարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղէքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն: [illegible] աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է, կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ: Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, [illegible] առնել կամ իրենց հաշւոյն գրել տալ:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ առեւտրական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով: Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումելիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի [illegible] եւայլն. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը: Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն: Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ՚ընէ հաշուընթացով եւ շատ չափաւոր պայմաններով: Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ: Իր մնացորդներուն մէջ գանձուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ [illegible] 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները:

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, մանաւանդ Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ: Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան կ՚երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ ելած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով: Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին:

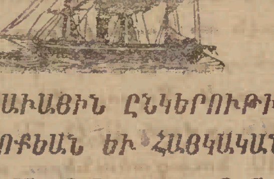

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՖԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մարտ 30ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մարտ 31ին, Ֆրիժի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում եւ Նովօրոսիսք

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.:
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով):

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ, քարափին վրայ:

15 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նապըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Բօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սառօք, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճառտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բէրա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճառտէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ կղզի, Բէտուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, [illegible] հրապարակ.
Սան Ստեֆանօ, Քէչէճեան էֆ.:

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ.

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Մարտ
Դշ. 4/17 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Դշ. 4/17 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:
Եշ. 5/18 Իզմիր, Պիրէօս եւ Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին:
Ուր. 6/19 Սէվաստոփոլ. ժամը 10ին:
Շբ. 7/20 Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ. 7/20 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ եւ Աղեքս. ժամը 4ին:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 223 խառն Առ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
10 20	մկն. Էսկի-Շէհիր ժմն.	1 32
11 02	» Կէօքճէ Քըզըք մկն.	12 52
12 —	» Սապունճու Բունար »	12 10
12 59	» Ալայունտ »	11 12
1 41	» Չէքիւրլէր »	10 23
2 40	» Տէօյէր »	9 35
3 09	» Իհսանիյէ »	8 50
3 34	» Համամ »	8 24
3 44	» Կազլըկէօլ համամ »	8 14
4 11	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար մկն.	7 43
4 31	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար ժմն.	7 23
5 11	» Պէօյիւք Չօպանլար »	6 50
6 06	» Չայ »	6 03
6 51	» Իսհագլու »	5 10
7 15	» [illegible] »	4 45
7 46	» Աք շէհիր »	4 23
8 18	» Ազարի քէօյ »	3 43
9 —	» Ջավուշչըք քէօյ »	3 05
9 38	» Իլկին »	2 33
10 25	» Գատըն-Խանը »	1 39
11 20	» Սէրայ-Էնի »	12 57
11 52	» Մէյտան »	12 17
12 52	» [illegible] »	11 12
1 30	ժմն. Գոնիա մկն.	10 30
Իրիկ.		Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 խառն Առ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի Շէհիր ժմն.	10 —
1 44	» Աղ Բունար մկն.	9 18
1 24	» Ալփու Քէօյ »	8 46
2 4	» Պէյլիք Ախուր »	7 58
3 9	» Սարըքէօյ »	7 1
3 58	» Պիչէր »	6 4
4 35	» [illegible] »	5 27
5 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ »	5 —
6 3	» Պօլաթլը »	4 16
7 21	» Մալը Քէօյ »	2 49
8 15	» Սինճան Քէօյ »	1 47
9 —	ժմն. Էնկիւրի մկն.	1 —
Իրիկ.		Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 17	մկն. Համիտիէ ժմն.	5 22
7 35	ժմն. Ատա-Բազար մկն.	5 40

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	12 10	10 55
Ալայունտ ժմն.	12 30	10 35

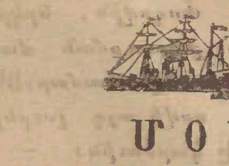

Մ Օ Ս

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայդօգրիա
Մինիա	Էմէյսիա
Րափսիա	Պուզիրիա
Թեյպըր	Մօկրիս
Նաւպօն	Ֆայէք
Նավարինե	Ֆարօս
	Թեպս

[illegible]

Դիմել առ Յ. Կ. ՈՒՐԹՈՒ եւ Ընկ. Գործակալք
[illegible] խան, [illegible], Պոլիս
ՃԷՄԲ ՄՕՍ Ընկ.
11 [illegible]

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1069	[illegible]	1811	[illegible]	1631	[illegible]	3709	[illegible]	1110
[illegible]	3507	[illegible]	938	[illegible]	1720	[illegible]	3557	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1541	[illegible]	2882	[illegible]	1860	[illegible]	1067	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3271	[illegible]	1716	[illegible]	326	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1303
[illegible]	1882	[illegible]	504	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1419	[illegible]	1585
[illegible]	1961	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1088	[illegible]	1548
[illegible]	1651	[illegible]	1920	[illegible]	1050	[illegible]	1100	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1571	[illegible]	1847	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1036	[illegible]	1470
[illegible]	1827	[illegible]	964	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1538	[illegible]	342
[illegible]	1244	[illegible]	1338	[illegible]	1700	[illegible]	1837	[illegible]	1814
[illegible]	1094	[illegible]	549	[illegible]	1053	[illegible]	510	[illegible]	1985
[illegible]	9722	[illegible]	4583	[illegible]	3379	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1881	[illegible]	3060	[illegible]	1688	[illegible]	1657	[illegible]	1350
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1148	[illegible]	3101	[illegible]	1818	[illegible]	1303
[illegible]	2205	[illegible]	1011	[illegible]	794	[illegible]	1767	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1686	[illegible]	1974	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

[illegible] Հըլէն հոս հասած են.

Քասբէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ծօն:

Քլարօ շոգենաւը, նաւապետ Պէլտինկ, ամսոյս 15ին:

[illegible] Հըլէն հոս կը սպասուին.

Մօրօֆֆօ շոգենաւը, նաւապետ Մաք Լօուէն, մարտ 31ին

Դիմել Գործակալներուն՝ [illegible]

[illegible]

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին. Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի եւ շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան եւ ցուցափեղկի ապակիներու խորտակումին դէմ:

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին եւ տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աղապէկեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա:
Պոլսոյ գործակալութեան, Ծիլօճիզատէ խան Աչըք էֆէնտի ճատտէսի, թիւ 26:
Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—30

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ. երու երթեւեկ
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաւշին խան		11 31
Ջումրա		12 15
Արբգ Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	5 —

ԴԱՐՁ Կայարան		կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիտրօվա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արբգ Էօրէն		10 54
Ջումրա		11 30
Գաւշին խան		12 06
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	12 35

59—39

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կալթէսչի, կիրակի, 28 մարտ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 30 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր եւ Պիրէոս:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը նաւապետ Վաչաքսի մարտ 24ին հոս հասնելով, մարտ 27ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կելիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա:

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան:

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՑԱՃԵԱՆ